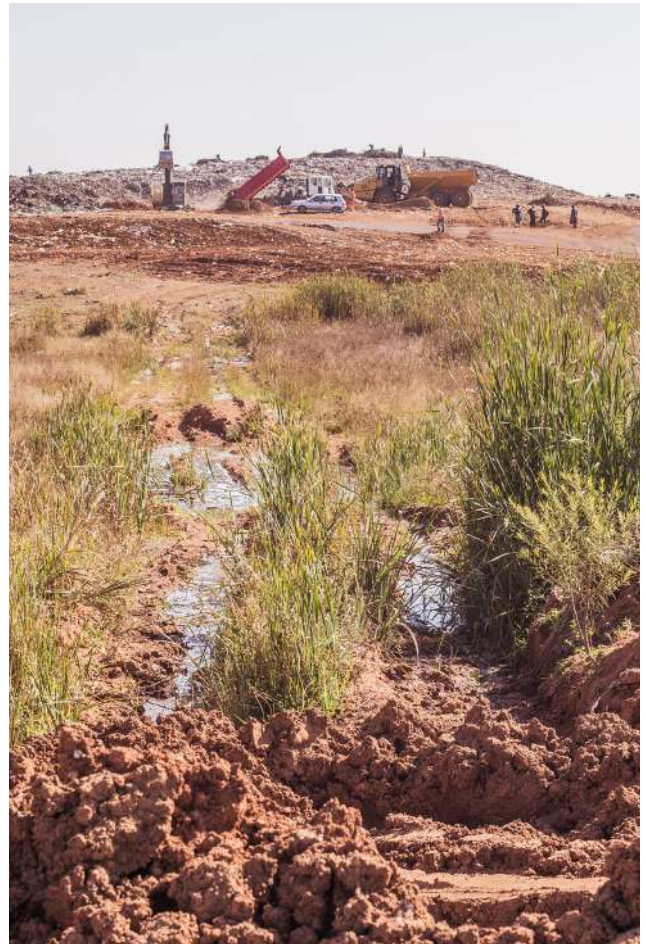

2021

MUNISIPALEVULLISTERREIN- OUDITVERSLAG

AfriForum

FOTOGRAAF: PHILIP ROBINSON

'n Woord van dank

Baie dankie aan AfriForum se personeel en al die AfriForum-takke regoor Suid-Afrika wat hierdie projek moontlik gemaak het.

Dankie aan elke individuele lid van AfriForum vir deelname aan hierdie nasionale projek en dankie dat julle die visie van volhoubare ontwikkeling en verantwoordelike afvalbestuur in Suid-Afrika met ons deel.

Dankie ook aan elke munisipaliteit wat leiding in Suid-Afrika neem, hulle werk onberispelik doen deur te verseker dat afval op 'n verantwoordelike

wyse bestuur word, en dus voldoen aan toepaslike wetgewing en lisensies vir die bestuur van afval. Hierdie munisipaliteite moet erkenning kry vir die feit dat hulle hul gemeenskappe en die omgewing teen besoedeling en gevaar beskerm.

Dankie aan die Departement van Bosbou, Visserye en die Omgewing (DBVO) (Engels: Department of Forestry, Fisheries and the Environment – DFFE) se afvalbestuursafdeling en die minister wat die projek ondersteun, hulp verleen met die samestelling van die nuwe vullisterreinouditlys, en hulle provinsiale taakspan beskikbaar stel om aan takoudits deel te neem.

Hierdie verslag is opgestel deur Marais de Vaal en Lambert de Klerk.

Hierdie dokument is 'n projek van AfriForum se oorspronklike #SkoonSA-inisiatief en is geloods deur AfriForum Gemeenskapsselfstandigheid se omgewingsake-afdeling.

Inhoud

Inleiding	5
Wetgewende raamwerk	6
Vullisterreine.....	7
Klassifikasie van vullis.....	7
Die probleem.....	8
Gevare van vullisterreine.....	8
Die projek.....	9
Die vraelys	9
Ouditvereistes.....	9
Puntetoekenning en slaagsyfer.....	10
Resultate	12
2024-uditresultate: Oorsig	12
2024-uditresultate: Nasionaal	14
2024-uditresultate: Gauteng	17
2024-uditresultate: KwaZulu-Natal	18
2024-uditresultate: Limpopo.....	19
2024-uditresultate: Mpumalanga	20
2024-uditresultate: Noord-Kaap	21
2024-uditresultate: Noordwes	22
2024-uditresultate: Oos-Kaap	23
2024-uditresultate: Vrystaat.....	24
2024-uditresultate: Wes-Kaap	25
Wat is tot dusver bereik?	26
Uitdagings op regeringsvlak.....	26
Skakeling met industriekenner.....	27
Aksieplan en oplossings.....	28
Aksieplan	28
Oplossings	29
Samevatting.....	30
Bylaag A: Ouditellings van elke vullisterrein wat geudit is	32
GAUTENG	32
KWAZULU-NATAL.....	34
LIMPOPO	35
MPUMALANGA	36
NOORD-KAAP.....	37
NOORDWES	38
OOS-KAAP	39
VRYSTAAT	40
WES-KAAP	41
Bylaag B: Voldoening en nie-voldoening aan auditvereistes	44
Bylaag C: Vullisterreine wat die audit geslaag het	45

Inleiding

Die #SkoonSA-inisiatief is in Mei 2014 deur die burgerregteorganisasie AfriForum geloods, met die doelwit om 'n positiewe verandering in die bestuur van afval in Suid-Afrika te bewerkstellig deur gemeenskappe toe te rus met oplossingsgedrewe benaderings.

AfriForum se jaarlikse vullisterreinouditprojek het uit hierdie inisiatief gespruit. Hierdie projek bepaal die mate waartoe vullisterreine in die munisipaliteite waarin AfriForum se 160 takke regoor die land gesetel is, aan die vereistes van afvalbestuurswetgewing en vullisterreine se lisensievoorwaardes voldoen. Hiervoor is vullisterreinoudits in die betrokke munisipaliteite uitgevoer om te bepaal of omgewings-, gesondheids- en veiligheidsvereistes vir verantwoordelike afvalbestuur nagekom word. Elke vullisterrein se ouditresultate is ontleed en verwerk tot 'n punt uit 100 om die terrein se nakomingsprestasie uit te druk. Die resultate van hierdie oudits word in hierdie verslag vervat.

AfriForum neem jaarliks waar dat weinig munisipaliteite die relevante afvalbestuurswetgewing se vereistes nakom en dat daar 'n gebrek aan aanspreeklikheid vir behoorlike afvalbestuur, monitering en lisensiëring by plaaslike owerhede bestaan. Faktore soos ontoereikende afvalbestuur, die ineenstorting van infrastruktuur,

korruptsie, gesondheids- en veiligheidskwessies, en 'n tekort aan spasie vir vullisstorting (lugruimte) is van die vernaamste redes vir die swak prestasie. Dit dra uiteindelik by tot besoedeling van die omgewing en stel gemeenskappe se gesondheid in gevaar.

Daarom het die projek ook ten doel om Suid-Afrikaners se grondwetlike regte sowel as die ekologie te beskerm deur betrokke amptenare verantwoordbaar te hou en om samewerking tussen gemeenskappe en die drie regeringsfere te kweek, naamlik die Departement van Bosbou, Visserye en die Omgewing (DBVO) op nasionale vlak, die verskeie provinsiale departemente op provinsiale vlak, en munisipaliteite op plaaslike vlak. Laasgenoemde is vanuit die oogpunt van afvalbestuur die belangrikste, en ook die regeringsvlak wat die naaste aan gemeenskappe funksioneer. In die industrie word daar informeel na die Engelse afkorting van die DBVO (DFFE) verwys, en hierdie term is dus ook so in hierdie verslag gebruik.

Met hierdie projek speel AfriForum 'n leidende rol betreffende afvalbestuur in Suid-Afrika, omdat AfriForum die enigste organisasie is wat betroubare data oor die werklike stand van afvalbestuur in Suid-Afrika aan die publiek bekend maak.

Mense woon in plakkershutte wat hulle op die Klerksdorp-vullisterrein in Noordwes opgerig het.

'n Pragvullisterrein in Tzaneen met 'n werkende weegbrug, heining en volledige infrastruktuur

Wetgewende raamwerk

Afvalbestuur is volgens Suid-Afrika se Grondwet 'n diens wat deur plaaslike regerings gelewer moet word. Die regering word deur die Grondwet verplig om die regte van alle mense in ons land – soos die reg tot 'n gesonde omgewing wat in artikel 24 van die Grondwet uiteengesit word – te handhaaf deur middel van staatsorgane wat vir die inwerkingstelling van afvalwetgewing verantwoordelik is. Die regering moet eenvormige maatreëls instel wat daarop gemik is om die hoeveelheid afval wat gegenereer word te verminder en te verseker dat afval – waar moontlik – hergebruik, hersirkuleer en op 'n omgewingsvriendelike wyse herwin word, of veilig behandel en vernietig word.

Die Suid-Afrikaanse afvalbestuurstrategie is gegrond op 'n reeks wette wat daarop gemik is om omgewingsbesoedeling te bestuur en te voorkom. Die toepaslike wette en gepaardgaande regulasies sluit onder andere die volgende in:

- Die Wet op Gevaarhoudende Stowwe 15 van 1973, wat die behandeling en vernietiging van gevaarlike stowwe reguleer
- Die Wet op Omgewingsbewaring 73 van 1989, wat die beskerming en beheerde benutting van die omgewing ten doel stel:
 - o Minimum vereistes vir afvalverwydering deur storting, 1998 (minimum vereistes), wat riglyne vir die klassifikasie, ligging, ontwerp, bedryf en bestuur van vullisterreine bied

- Die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur 107 van 1998, wat overhede se besluitneming oor en bestuur van aktiwiteite wat 'n impak op die omgewing het reguleer
- Die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Afval 59 van 2008, wat afvalbestuur in Suid-Afrika reguleer:
 - o Nasionale norme en standaarde vir afvoer van afval na stortingsterreine, 2013 (norme en standaarde), wat nasionale vereistes vir die storting van afval op vullisterreine stel
 - o Regulasies vir afvalklassifikasie en -bestuur, 2013, op grond waarvan verskillende soorte afval bestuur moet word afhangend van die gevaar wat dit vir die omgewing en mense se gesondheid inhou

Kragtens artikel 9(1) van die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Afval 59 van 2008 moet 'n munisipaliteit sy uitvoerende gesag aanwend om afvalbestuursdienste, insluitende afvalverwydering en die berging en vernietiging van afval, op so 'n wyse te lewer dat dit nie in stryd met nasionale en/of provinsiale standaarde is nie.

Verder vereis die Wet op Plaaslike Regering: Munisipale Stelsels 32 van 2000 dat afvalbestuursdienste op 'n finansieel verantwoordelike en omgewingsverantwoordelike wyse aan alle plaaslike gemeenskappe

verskaf word om toeganklikheid van basiese dienste en volhoubare afvalbestuur te bevorder.

Hoewel daar min fout gevind kan word met die Suid-Afrikaanse wetgewing om afval na behore te bestuur, lyk dit egter nie of die toepaslike wetgewing toegepas

of afgedwing word nie. Gevolglik kom die bestuur van huishoudelike afval in Suid-Afrika tans voor vele uitdagings te staan, waaronder wetstoepassing, bestuur (onder meer finansiële en personeelbestuur, asook die bestuur van toerusting) en institusionele gedrag (bestuur en beplanning).

Gevaarlike mediese vullis wat gestort is by die Springbok-vullisterrein in die Noord-Kaap

Vullisterreine

'n Vullisterrein is 'n plek waar vullis gestort word en daarna óf herwin word, óf gelyk gemaak, met bogrond bedek en gelaat word om te vergaan. Vullisterreine word ook stortingsterreine, afvalhope, asgate, vullishope of vullingsterreine genoem. Hierdie terreine behoort op plekke geleë te wees waar afval bestuur kan word sonder om mense se gesondheid te benadeel of skade aan die omliggende omgewing te berokken. Daarom is dit onwettig om afval te stort op plekke wat nie deur die DFFE as vullisterreine geoormerk en gelisensieer is nie. Daar is wel gevalle in landelike gebiede met lae bevolkingsdigtheid waar sogenaamde gemeenskapshope gebruik mag word. Hierdie tipe terreine benodig nie 'n lisensie nie, maar moet gereeld deur die plaaslike owerheid besoek word om seker te maak dat dit nie negatiewe omgewings- of gesondheidsimpakte het nie.

'n Oorlaaistase (Engels: waste transfer facility) is 'n fasiliteit wat gebruik word om afval bymekaar te maak en tydelik te stoor voordat dit na 'n herwinnings-, behandelings- of afvalverwyderingsfasiliteit vervoer word.

Klassifikasie van vullis

Hoewel die relevante wetgewing spesifieke vereistes vir die storting van verskillende tipes afval stel, soos byvoorbeeld dat sekere kategorieë van afval slegs by vullisterreine wat aan spesifieke standaarde voldoen gestort mag word, is dit vir doeleindes van hierdie verslag belangrik om breedweg te onderskei tussen twee

kategorieë van vullis, naamlik algemene en gevaarlike afval.

- 1. Algemene vullis** (ook huishoudelike afval genoem) is vullis uit stedelike gebiede, hoofsaaklik afkomstig van huise, kantore en bouterreine. Dit sluit in bourommel, tuinvullis, huishoudelike vullis en ander afval uit dorpe en stede. Die insameling, vervoer en bestuur van vullis in stedelike gebiede is die plaaslike munisipaliteit se verantwoordelikheid. Die munisipaliteit moet 'n deel van die tariewe wat hulle van inwoners binne hulle munisipale jurisdiksie verhaal, aanwend om hierdie diens te lower. Met ander woorde, as jy jou maandelikse munisipale rekening betaal, betaal jy reeds om jou vullis te laat verwyder. Algemene vullis word gestort by algemene vullisterreine wat aangedui word met (G) op amptelike dokumente wat ingevolge die minimum vereistes uitgereik is, of as Klas B op amptelike dokumente wat ingevolge die norme en standaarde uitgereik is.
- 2. Gevaarlike afval** is afval wat die omgewing kan besoedel en mense se gesondheid kan benadeel. Hierdie vullis kom van fabrieke, myne en hospitale, en sluit in giftige stowwe (toksiese vullis), kiemdraende vullis en vullis wat kan ontplof of maklik aan die brand kan raak. Gevaarlike vullis word geklassifiseer van 1 (baie gevaarlik) tot 10 (effens gevaarlik) en dit mag slegs by terreine gestort word wat geskik is om dit te hanteer.

Voorbeelde van gevaarlike vullis sluit in mediese afval, dierekarkasse, rioolvuil of ou motorbande, en mag nie by 'n algemene vullisterrein gestort word nie.

Hierdie verslag fokus slegs op munisipale of privaat vullisterreine en oorlaastasies vir algemene vullis. Omdat daar gereeld gevaarlike vullis op sekere algemene

vullisterreine aangetref word, word voorvalle daarvan in hierdie verslag uitgewys. Dit moet egter onderskei word van sekere gevalle waar klein hoeveelhede gevaarlike vullis (veral mediese afval wat van huishoudings afkomstig is en wat in 'n munisipale asblik gegooi is) wettiglik op munisipale terreine gestort word.

Die probleem

Vullis uit enige stedelike gemeenskap skep nie slegs 'n estetiese probleem nie, maar hou ook ernstige gesondheidsrisiko's in indien dit nie beheer word nie. Dié risiko's word vererger indien die afval gevaarlike stowwe bevat.

Plaaslike owerhede kan en behoort strafregtelik aanspreeklik gehou te word vir nalatige optrede of besoedeling wat mense se gesondheid nadelig beïnvloed. Plaaslike owerhede kan ook sivielregtelik aanspreeklik gehou word vir die finansiële verlies wat inwoners lei as gevolg van die munisipaliteit se wanbestuur van vullis, byvoorbeeld wanneer inwoners onkoste moet aangaan om vullis wat onwettig gestort is en besoedeling veroorsaak, skoon te maak.

Die vullis wat mense in stede genereer, kan nadelige gevolge vir hul gesondheid en die omgewing inhou indien:

- vullisterreine naby aan woongebiede geleë is;
- vullisterreine swak ontwerp en ontwikkel is, byvoorbeeld waar uitgeloopte of giftige water in grondwater en riviere beland;
- vullisterreine swak bestuur word, byvoorbeeld as dit nie omhein is nie, geen toegangsbeheer plaasvind nie, dierekarkasse rondlê, brande gereeld op die terrein voorkom of as die vullis nie daaglik behoorlik met bogrond bedek en gekompakteer word nie; of
- vullis onwettig gestort word eerder as om dit na behoorlik bestuurde, gelisensieerde vullisterreine te neem.

Gevare van vullisterreine

Daar is 'n aantal risiko's en gevare vir mense wat naby vullisterreine woon of werk. Dit sluit die volgende in:

- Vullisterreine kan baie onveilig, lawaaierig, onwelriekend en visueel onaantreklik wees.
- Voertuie wat vullis op- of aflaai, kan veiligheidsrisiko's inhou.
- Selfontbranding en brande op vullisterreine kan die lug besoedel.
- Besoedeling op die terrein kan die omliggende natuurlike waterbronne en grond besoedel.
- Mense kan siek word indien hulle die besoedelde lug inasem, giftige water drink of kos eet wat in vergiftigde grond gekweek is.
- Mense kan siektes soos kanker of asma en ander long- en borskwale ontwikkel.
- Geboortedefekte kan voorkom en kinders wat naby vullisterreine grootword, kan swak en sieklik wees.
- Vullisterreine lok kiem- en siektedraende gediertes en insekte soos rotte, muise en vlieë, wat siektes kan oordra aan mense wat in direkte aanraking daarmee kom.

Die projek

Betroubare data oor die toestand van Suid-Afrika se munisipale vullisterreine is nie geredelik aan die publiek beskikbaar nie, hoewel bykans alle gelisensieerde vullisterreine ingevolge hulle lisensievoorwaardes jaarliks 'n onafhanklike derde party of organisasie moet toelaat om die terrein te audit. As gemeenskapswaghand is AfriForum ideaal geposisioneer hiervoor, omdat die organisasie se lede in gemeenskappe regoor die land inspeksies van hul plaaslike vullisterreine kan doen.

Op AfriForum se versoek het die DFFE se direkteur-generaal van afvalbestuur die kontakbesonderhede van die departement se provinsiale afvalbestuursbeamptes aan AfriForum beskikbaar gestel sodat hulle na die vullisterreinoudits uitgenooi kon word en sodat hulle ook ná afloop van die projek die bevindings van die oudit met AfriForum kan bespreek. Munisipaliteite word vooraf skriftelik in kennis gestel en ook uitgenooi om AfriForum

tydens inspeksies te vergesel.

In Februarie 2024 het AfriForum-lede vanuit die gemeenskappe waar AfriForum se 160 takke regoor die land gesetel is, inspeksies gedoen by 'n steekproef van Suid-Afrika se munisipale vullisterreine. Deelnemers is vergesel deur AfriForum se provinsiale koördineerders en waar van toepassing, ander belanghebbendes soos munisipale amptenare en die media. Hulle is aangemoedig om foto's te neem as bewyse om die studie se geloofwaardigheid te verhoog.

In 2016 het privaat afvalbestuursmaatskappye AfriForum genader om die standaard van vullisterreine in die privaat sektor te beoordeel. Daarom het AfriForum sedert 2016 jaarliks hierdie privaat vullisterreine ook by die vullisterreinouditprojek ingesluit om die resultate met dié van die staat te vergelyk.

Die vraelys

Ouditvereistes

Om 'n aanduiding te kry of 'n vullisterrein aan die toepaslike wetlike vereistes ten opsigte van afvalbestuur voldoen, is 'n ouditvraelys primêr aan die hand van die minimum vereistes opgestel. Die ouditvraelys bestaan uit 33 vrae en dek die belangrikste aspekte van goeie afvalbestuur waaraan 'n vullisterrein (en waar van toepassing 'n oorlaastasie) moet voldoen. 'n Voorbeeld van die ouditvraelys volg hieronder.

Voorheen is die wetlik afdwingbare vereistes waaraan 'n vullisterrein kragtens die Wet op Omgewingsbewing 73 van 1989 moes voldoen, deur die uitreiking van stortingsterreinpermitte opgelê. Die inwerkingtrede van die Wet op Nasionale Omgewingsbestuur: Afval 59 van 2008 en daaropvolgende regulasies het egter die wetgewende raamwerk vir die afvoer van afval na stortingsterreine beduidend verander. Stortingsterreinpermitte is deur afvalbestuurslisensies vervang; terwyl die regulasies vir afvalklassifikasie en -bestuur in 2023 in werking gestel is om vereistes vir die afvoer van afval na stortingsterreine voor te skryf. Voorts bepaal die regulasies uitdruklik dat afvalbestuurders wat afval na stortingsterreine afvoer, dit slegs in ooreenstemming met die norme en standaarde moet doen.

Gegewe die inwerkingtrede van die norme en standaarde, is die geldigheid van die gebruik van die minimum vereistes as maatstaf vir die oudit in 2023 bevestig. Gevolglik het AfriForum 'n deskundige in vullisbestuur verbonde aan die Wetenskaplike en

Nywerheidsnavorsingsraad (WNNR), prof. Suzan Oelofse, versoek om 'n kritiese hersiening van die minimum vereistes te doen. Die doel van hierdie studie was om te bepaal watter van die vereistes wat in die minimum standaarde vervat is, ook in die norme en standaarde ingesluit is, en of daar ander vereistes is wat uit die norme en standaarde uitgelaat is, maar wat as nasionale standaarde tot die norme en standaarde bygevoeg behoort te word.

Prof. Oelofse is van mening dat die minimum vereistes steeds as 'n goeie maatstaf dien, aangesien AfriForum se vullisterreinoudit nie ten doel het om 'n omvattende oudit van alle toepaslike wetlike vereistes te wees nie, maar eerder om 'n aanduiding van die toestand van afvalbestuur by vullisterreine te gee (ongegag die wetlike bron van die ouditvereistes).

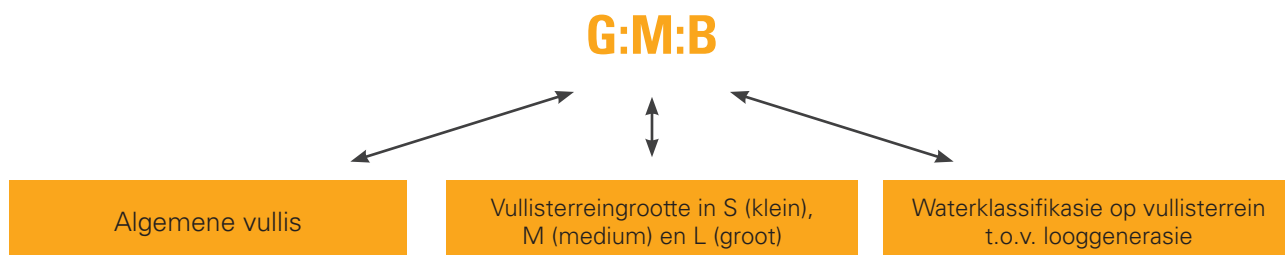
Daarom het AfriForum se omgewingsakespan besluit om voort te gaan om in 2024 die ouditvereistes primêr op die minimum vereistes te skoei. AfriForum gaan in die komende maande 'n verdere verslag oor die studie bekendstel en stappe aankondig oor hoe tekortkominge in die norme en standaarde reggestel kan word in 'n poging om die swak toestand van vullisterreine in Suid-Afrika te verbeter.

Een van die grootste uitdagings waarvoor deelnemers wat die vraelys voltooi te staan kom, is die feit dat elke vullisterrein 'n unieke permit of lisensie het met vereistes wat selfs strenger as bogenoemde minimum vereistes kan wees. Vullis wat normaalweg ingevolge

die wetgewing ontoelaatbaar is, kan in sekere gevalle wel toegelaat word volgens sekere voorwaardes en vereistes wat in daardie spesifieke vullisterrein se permit of lisensie uiteengesit word. 'n Verdere uitdaging is dat baie vullisterreine oor geen permit of lisensie beskik nie, omdat daar oorspronklik tydens die aansoekproses nie aan die minimum vereistes voldoen kon word nie, wat hierdie terreine in 'n wetlike grys area gestrand gelaat het.

Boonop word vullisterreine in drie groottes ingedeel – elk

met sy eie vereistes. Die algemene reël is: Hoe groter die terrein, hoe strenger die vereistes. Hoewel hierdie klassifikasie kragtens die minimum vereistes deur die inwerkingtrede van die norme en standaarde vervang is, is die gebruik daarvan vir doeleindes van die oudit geregverdig, omdat die meeste, indien nie al die terreine wat ondersoek is, voor die inwerkingtreding van die norme en standaarde gevestig is. Daarom is die vraelys wat AfriForum opgestel het van toepassing op enige algemene (G-tipe-) vullisterrein. Die klassifikasiestelsel werk soos volg:

Namate die projek oor die jare gegroei het, het AfriForum met organisasies soos die WNNR en die Institute of Waste Management of Southern Africa (IWMSA) in gesprek getree om te bepaal wat die industrie se behoeftes is en waarop die oudit moet fokus. Sodoende word byvoorbeeld meer spesifieke data rakende die oorblywende leeftyd van sekere terreine ook tydens die oudit ingesamel. Van die data wat vanjaar ingesamel is, sluit in:

- *Hoeveel informele herwinners is op die terrein? (0; 1 tot 50; 50 tot 100; 100 tot 200; 200 of meer)*
- *Wat is die ontwerpde kapasiteit van die terrein (in m³)?*
- *Hoeveel van die ontwerpde kapasiteit is tot op hede gebruik?*
- *Wat is die oorblywende lewensduur van die terrein voor sluiting (in jare)?*
- *Wat is die tempo van afsetting by die terrein (ton per dag)?*
- *Wanneer laas is 'n opname van die terrein gemaak om die oorblywende kapasiteit, gewoonlik gemeet in m³, te bepaal?*

Omdat terreinliggings nie altyd duidelik op permitte en lisensies uiteengesit word nie, is koördinate om die terrein se ligging aan te dui ook by die vraelys ingesluit.

Amper al die terreine wat geoudit is, was nie in staat om vir ons konkrete data te verskaf oor die bostaande vrae nie, en daar is dus besluit om nie die tabel in te sit nie. Dit wek wel groot kommer en wys dat daar geen beplanning en bestuur is op grondvlak oor die toestand van vullisterreine nie.

Puntetoekenning en slaagsyfer

33 vrae, wat saam 25 punte tel, moes oor die toestand van die vullisterrein beantwoord word om vas te stel of die vullisterrein aan die ouditvereistes voldoen, al dan nie. Om die oudit te slaag, moet 'n vullisterrein aan minstens 80% van die ouditvereistes voldoen en daarna streef om die 20% vereistes wat nie nagekom is, te verbeter.

'n Finale punt word bereken deur een punt toe te ken vir elke kategorie wat aan die ouditvereistes voldoen. Die eindresultaat is met vier vermenigvuldig om 'n nakomingspunt uit 100 te verkry.

Voorbeeld:

15 van die 33 vrae (met 'n somtotaal van 25 punte) voldoen aan die ouditvereistes. (L.W.: Sekere punte dra meer gewig as ander weens die belangrikheid van die spesifieke vereistes.)

Dus:

$15 \times 4 = 60\%$

'n Aksieplan vir munisipaliteite wat 'n telling van minder as 80% ontvang het, volg later in hierdie verslag en word met sodanige munisipaliteite gedeel.

'n Gemiddelde ouditnakomingspunt is bereken vir elke provinsie waar vullisterreine vir die tydperk 2014 tot 2024 geoudit is. Die nakomingspunte wat aan elke individuele terrein in 'n spesifieke provinsie toegeken is, word

bymeekaargetel, waarna die totaal dan deur die getal terreine in daardie provinsie gedeel word.

Die gevolgtrekking kan gemaak word dat die vullisterreine in hierdie provinsie sedert die vorige jaar met 1% verbeter het.

Voorbeeld:

In Mpumalanga is ses vullisterreine in 2014 en 2015 geoudit. Dus:

$76 + 8 + 40 + 64 + 32 + 64 = 284$; dus $284/6 = 47\%$ gemiddeld in 2014

$84 + 16 + 56 + 40 + 24 + 68 = 288$; dus $288/6 = 48\%$ gemiddeld in 2015

Voorbeeld van vraelys:

Die vraelys is in vyf **hoof-** en **subkategorieë** verdeel.

Die somtotaal van die vraelys se punte is 25. Dit kan met 4 vermenigvuldig word om die persentasie (%) van die uitslag te kry.

Minimum vereiste	Voldoen ten volle 1	Voldoen gedeeltelik $\frac{1}{2}$	Voldoen glad nie 0	Opmerkings	Punte
1. Toegang en beheer					/ 8
1.1 Tekens					
a) Tekens in die toepaslike amptelike tale moet in die nabyheid van die vullisterrein opgerig word wat die roete daarheen vanaf die naaste hoofpaaie aandui.	x				$\frac{1}{2} / \frac{1}{2}$
b) Is daar 'n kennisgewing op die hek wat aandui watter tipe afval daar gestort mag word, asook die terrein se werksure?		x			$/ \frac{1}{2}$
1.2 Padtoegang					
a) Word alle paaie na en binne die terrein onderhou?			x		0 / 1

Punt waaruit hoofkategorie tel

Gewig wat vraag dra

Merk met x in toepaslike blok. Gebruik eie diskresie, met minimum vereiste as uitkomst.

Opmerkings is belangrik vir bewyse, notas en addisionele inligting vir besprekings met owerhede ná afloop van die oudit.

Die Hatherley-vullisterrein net buite Pretoria in Gauteng

Resultate

Hierdie verslag sit die ouditresultate van 2024 uiteen. Ter wille van vergelyking word 2019 tot 2023 se uitslae ook ingesluit. Die ouditresultate van 2014 tot 2018 word nie in hierdie verslag ingesluit nie, maar kan op versoek verskaf word. Boonop verskil die vraelys wat in die tydperk 2014 tot 2016 gebruik is van die vraelys wat tans gebruik word, wat in 2017 hersien en opgedateer is.

'n Oorsig van die resultate word hieronder beskryf, terwyl die volledige nakomingspunte van elke vullisterrein wat geoudit is per provinsie uiteengesit word in **Bylaag A**, en in **Bylaag B** gekonsolideer word om die aantal vullisterreine wat die oudit geslaag het (80% van die ouditvereistes nagekom) al dan nie, aan te dui. **Bylaag C** lys die vullisterreine wat die oudit geslaag het.

2024-ouditresultate: Oorsig

Die **2024**-resultate word soos volg opgesom:

- Vanaf 2014 tot 2024 het AfriForum 'n totaal van 1 367 vullisterreininspeksies regoor Suid-Afrika gedoen en die resultate daarvan by die oudits ingesluit. Met die aanvang van die projek in 2014 is slegs 83 munisipale vullisterreine geoudit, maar daar word gepoog om jaar na jaar meer terreine tot die projek te voeg om sodoende 'n meer akkurate oorsig van afvalbestuur by die land se vullisterreine te bekom.
- In 2024 is 'n totaal van 189 vullisterreine – 28 meer vullisterreine as in 2023 – geoudit. Hiervan was 185 munisipale vullisterreine en vier was privaat vullisterreine. Tien vullisterreine was gesluit en een was te onveilig vir die inspeksie om voort te gaan.
- Die nasionale gemiddelde nakomingspunt in 2024 is 39,4%, wat nie noemenswaardig verskil van die afgelope ses jaar se hoogste nasionale gemiddelde nakomingspunt van 42,2% in 2023 en die laagste nasionale gemiddelde nakomingspunt van 38,1% in 2021 nie.
- Die provinsie wat in 2024 die hoogste gemiddelde nakomingspunt behaal het, is Gauteng (72,6%), gevolg deur die Wes-Kaap (59,8%). Die provinsie wat in 2024 die laagste gemiddelde nakomingspunt behaal het, is die Noord-Kaap (13,2%), gevolg deur die Vrystaat (13,5%).
- Slegs 27 van die 189 vullisterreine wat in 2024 geoudit is (14,3%) het aan die ouditslaagsyfer van 80% of meer van die ouditvereistes voldoen. Dit beteken dat 162 vullisterreine (85,8%) nie die oudit geslaag het nie. Van die terreine wat die oudit geslaag het, is 12 in die Wes-Kaap, ses in Gauteng, vier in Noordwes, twee in die Oos-Kaap en een in elk van KwaZulu-Natal, Limpopo en Mpumalanga. Verwys na **Bylaag C** waar die vullisterreine wat die oudit geslaag het, gelys word.
- Dit toon ook 'n verswakking in vergelyking met 2023 se ouditresultate, toe 28 van die 161 vullisterreine wat geoudit is (17,5%) aan 80% of meer van die minimum vereistes vir vullisterreine voldoen het.
- In vergelyking met 2023 se uitslae is Gauteng die enigste provinsie wat 'n noemenswaardige verbetering in 2024 getoon het, met 'n verbetering van 9% (van 20% tot 29%) van vullisterreine wat die ouditslaagsyfer van 80% of meer bereik het.
- Daarteenoor het KwaZulu-Natal (10% voldoening) en Mpumalanga (4% voldoening) meestal onveranderd gebly, terwyl daar verswakking in Limpopo (14% tot 7% voldoening), Noordwes (22% tot 17% voldoening), die Oos-Kaap (25% tot 20% voldoening) en die Wes-Kaap (56% tot 32% voldoening) was.
- Die swakste presterende provinsies is die Vrystaat en die Noord-Kaap. Vir die sewende agtereenvolgende jaar het geen vullisterreine in die Vrystaat die oudit geslaag nie, terwyl die Noord-Kaap vir die tweede agtereenvolgende jaar ook oor geen terreine beskik wat aan 80% van die ouditvereistes voldoen nie.
- Die feit dat slegs 14,3% van vullisterreine wat in 2024 geoudit is die slaagsyfer van 80% kon behaal, wat slegs beteken dat die *minimum* vereistes vir afvalbestuur nagekom word, dui duidelik op groot gebreke binne munisipaliteite rakende die stelsels en persone wat vir behoorlike afvalbestuur verantwoordelik is. Die afname in die aantal vullisterreine wat die oudit in 2024 geslaag het, is verder ook kommerwekkend in ag genome die feit dat AfriForum 2023 se uitslae met die betrokke munisipaliteite sowel as die minister van die DFFE gedeel het. Dit blyk dus dat geen daadwerklike stappe in die afgelope jaar geneem is om die tekortkominge aan te spreek nie. Terwyl die DFFE op nasionale vlak ambisieuse, rigtinggewende planne soos die geïntegreerde afvalbestuursplan (IWMP) skryf, word dit duidelik nie afgewentel na plaaslike vlak waar munisipaliteite dit prakties moet uitvoer nie, weens munisipaliteite se operasionele gebreke.
- 'n Merkwaardige waarneming is dat verskeie vullisterreine wat veronderstel is om operasioneel

te wees, toegemaak het, terwyl ander terreine wat volgens hulle lisensievoorwaardes reeds gesluit moes word, steeds operasioneel is. Dit is veral kommerwekkend omdat dit die tweede agtereenvolgende jaar is wat hierdie waarneming gemaak word. Een van die terreine het reeds in 2013 'n kennisgewing ontvang om toe te maak, maar ten spyte daarvan is die terrein nog steeds operasioneel.

- 'n Verdere bekommernis is dat 'n aantal vullisterreine wat volgens beplanning geoudit sou word, te onveilig was vir 'n oudit om uitgevoer te word as gevolg van 'n algehele gebrek aan veiligheid en sekuriteit. Daar was selfs 'n geval op een van die terreine waar informele herwinners in die persoon wat die oudit uitgevoer het se voertuig probeer klim het.
- AfriForum se strukture is toegang tot sekere terreine geweier deur die betrokke munisipaliteite, ten spyte daarvan dat die minister van die DFFE in 'n gees van samewerking die projek goedgekeur het.
- Min vullisterreine kon die addisionele vrae volledig beantwoord wat op die ouditvraeys gevoeg is, omdat die meeste munisipale amptenare glad nie daardie data kon voorsien nie. Dié vrae handel oor die aantal informele herwinners wat op terreine teenwoordig is asook oor vullisterreine se oorblywende lugspasie.

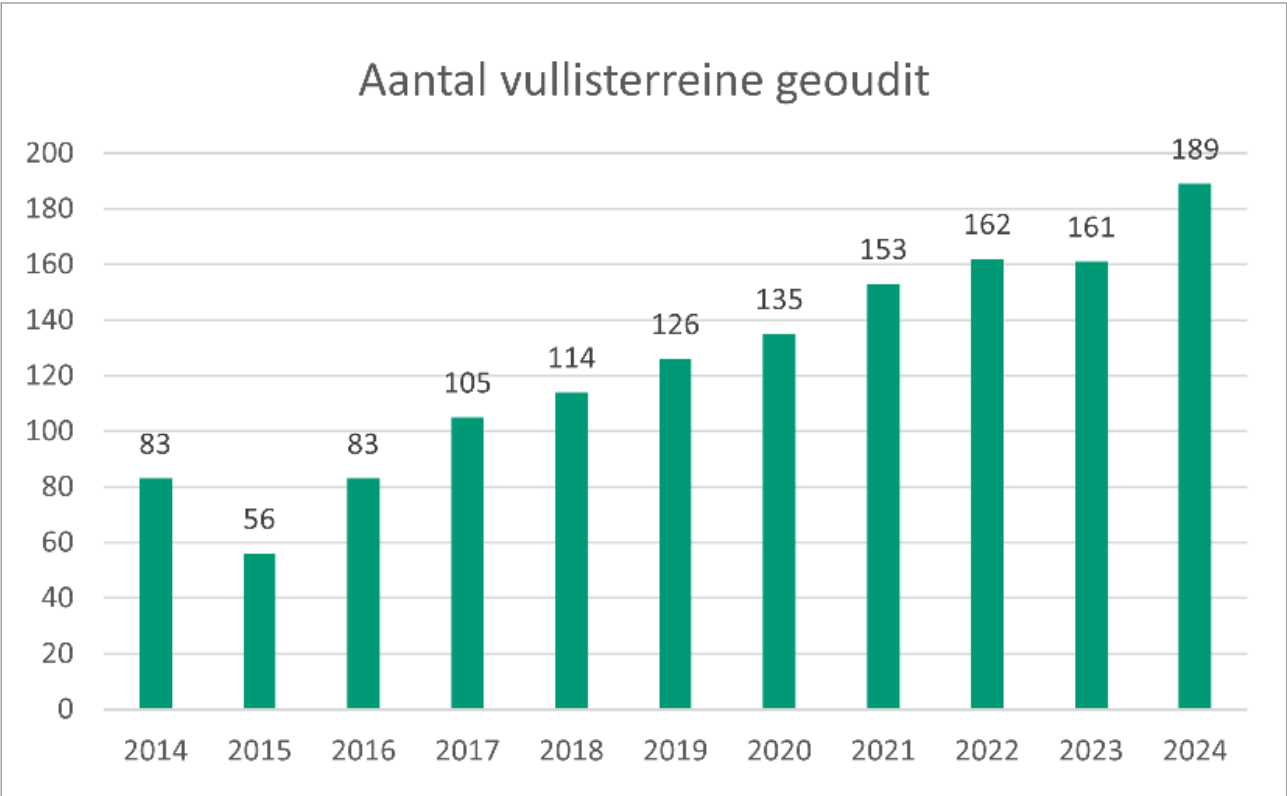
Die feit dat amptenare nie hierdie inligting kon verskaf nie is kommerwekkend.

- Dit is kommerwekkend dat die meeste vullisterreine geen rekords hou van die volume en tipe vullis wat daar gestort word nie en dat daar ook geen vooruitskattings gemaak word om vir die toekomstige bestuur van die terreine te beplan nie. Dit is ook waargeneem dat informele herwinners op die meeste vullisterreine woonagtig is. Nie net is dit 'n aanduiding dat die vullisterreine nie bestuur word nie, maar dit hou groot gesondheids- en veiligheidsrisiko's vir informele herwinners in.
- Hierdie is net nóg 'n bewys dat munisipaliteite se vermoë om hulle verpligtinge ten opsigte van afvalbestuur na te kom, bykans geheel en al gebrekkig is. Die DFFE sal dringend moet begin om munisipaliteite tot verantwoording te roep.
- Die DFFE se webtuiste vir vullisterreine is onlangs opgegradeer, maar die rekord van lisensies se besonderhede en inhoud is nie akkuraat nie. Daarom word die aantal munisipaliteite wat aan hulle lisensievoorwaardes voldoen, bv. ten opsigte van die konstruksie van nuwe selle volgens regulasies, bevestig. 'n Verwante bekommernis is dat munisipale amptenare nie eens bewus is van hulle eie lisensievoorwaardes nie.

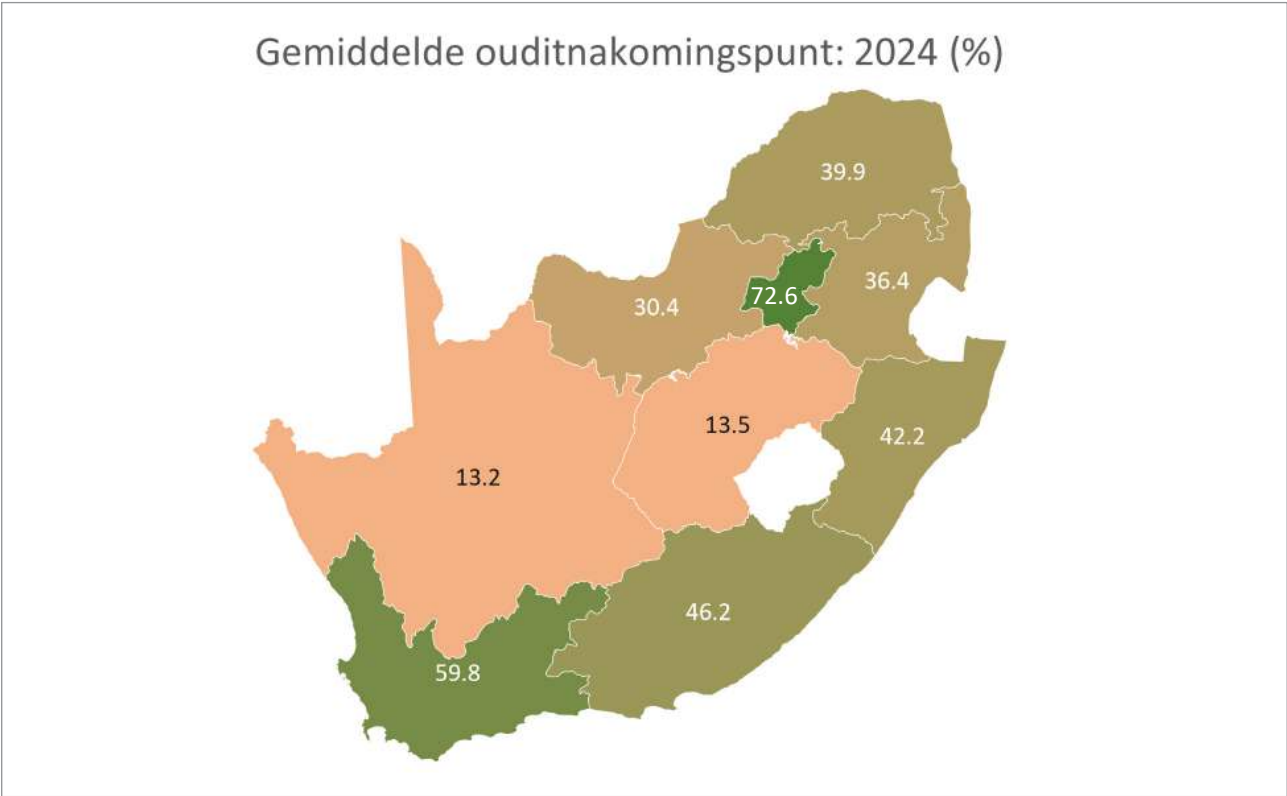

Informele herwinners op 'n vullisterrein

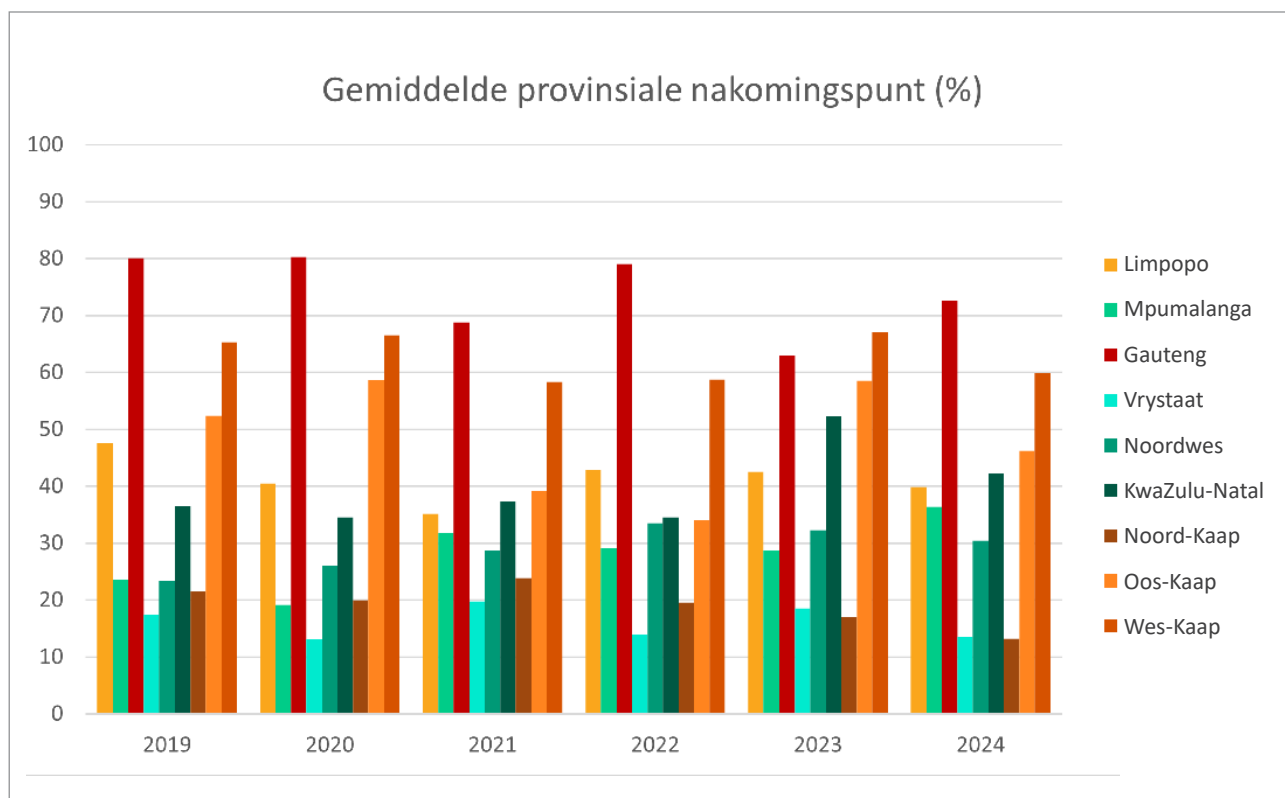
2024-ouditresultate: Nasionaal

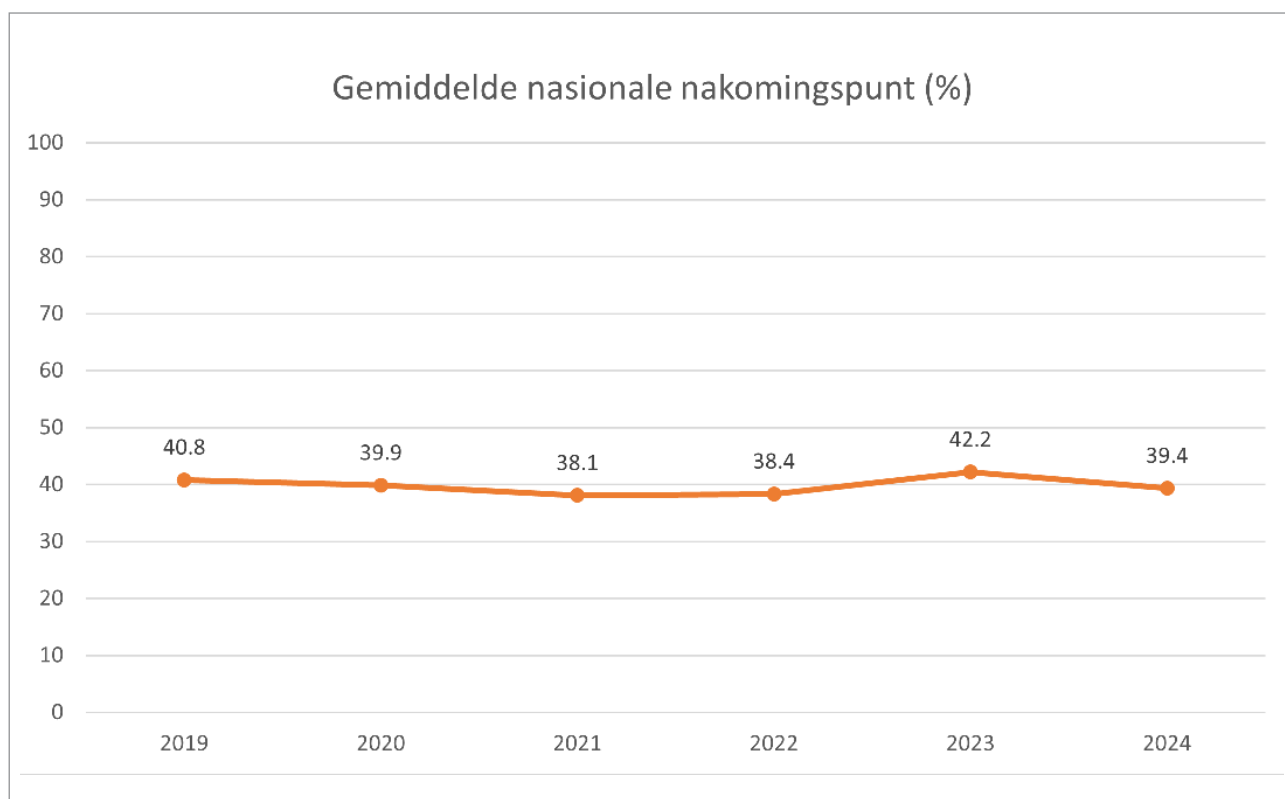
Figuur 1: Aantal vullisterreine gedurende tydperk 2014–2024 geoudit

Figuur 2: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: 2024 (%)

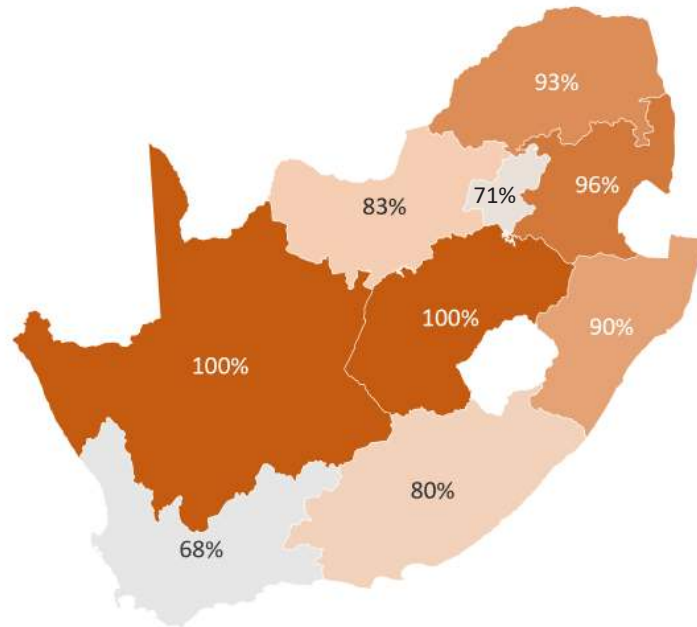

Figuur 3: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: 2019–2024 (%)

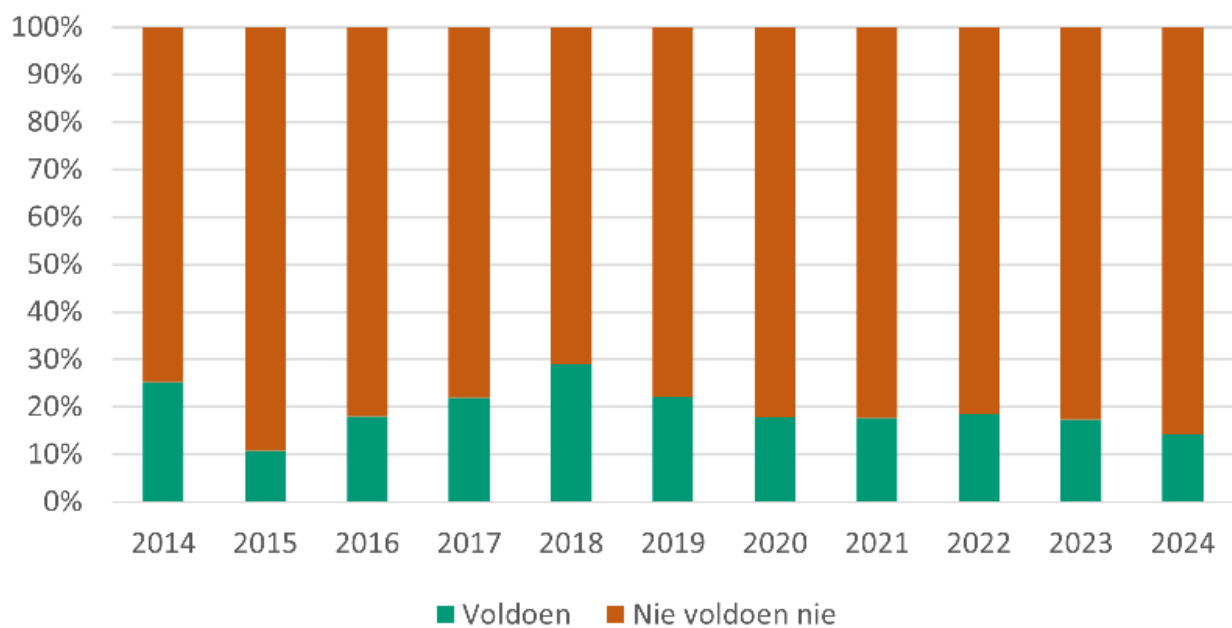
Figuur 4: Gemiddelde nasionale nakomingspunt: 2019–2024 (%)

% Vullisterreine wat nie aan 80% van ouditvereistes voldoen nie (2024)

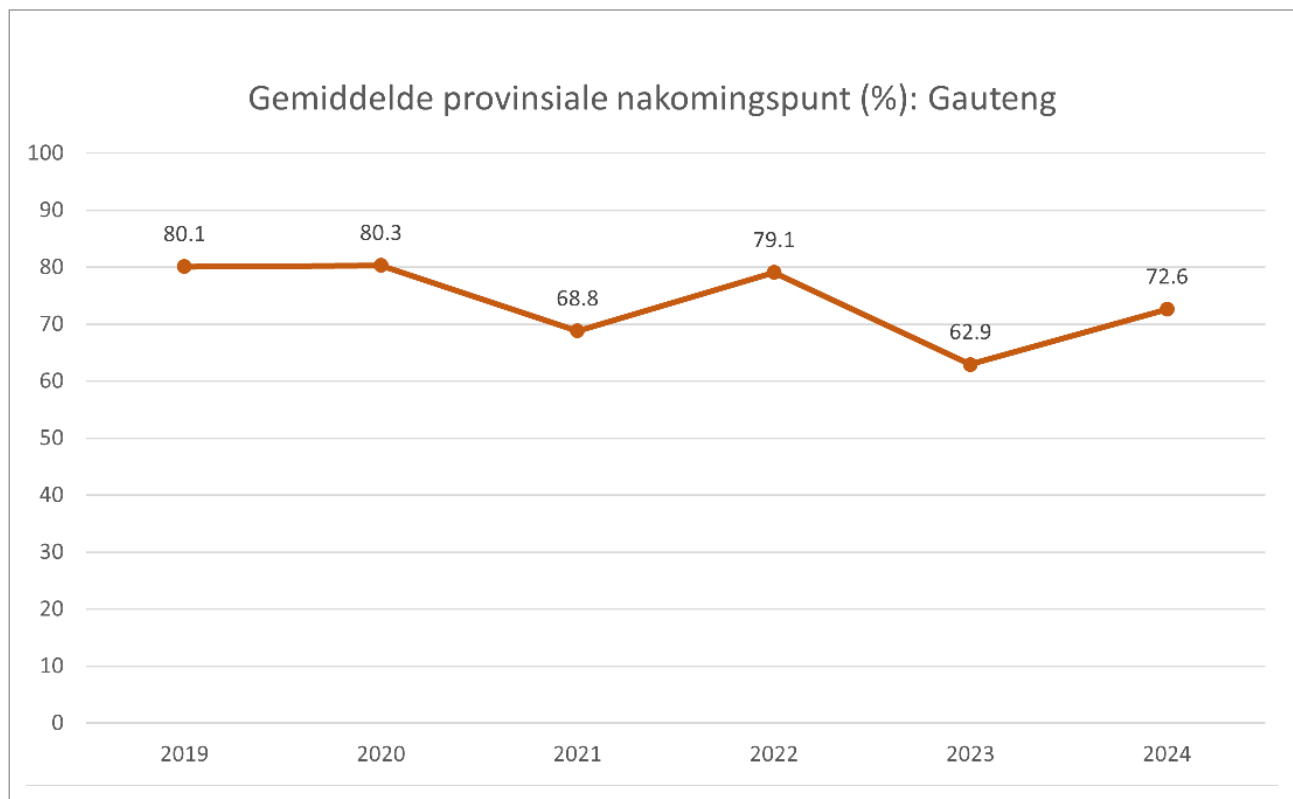
Figuur 5: Persentasie vullisterreine, per provinsie, wat nie die oudit geslaag het nie (2024)

Voldoening aan ouditvereistes: Nasionaal

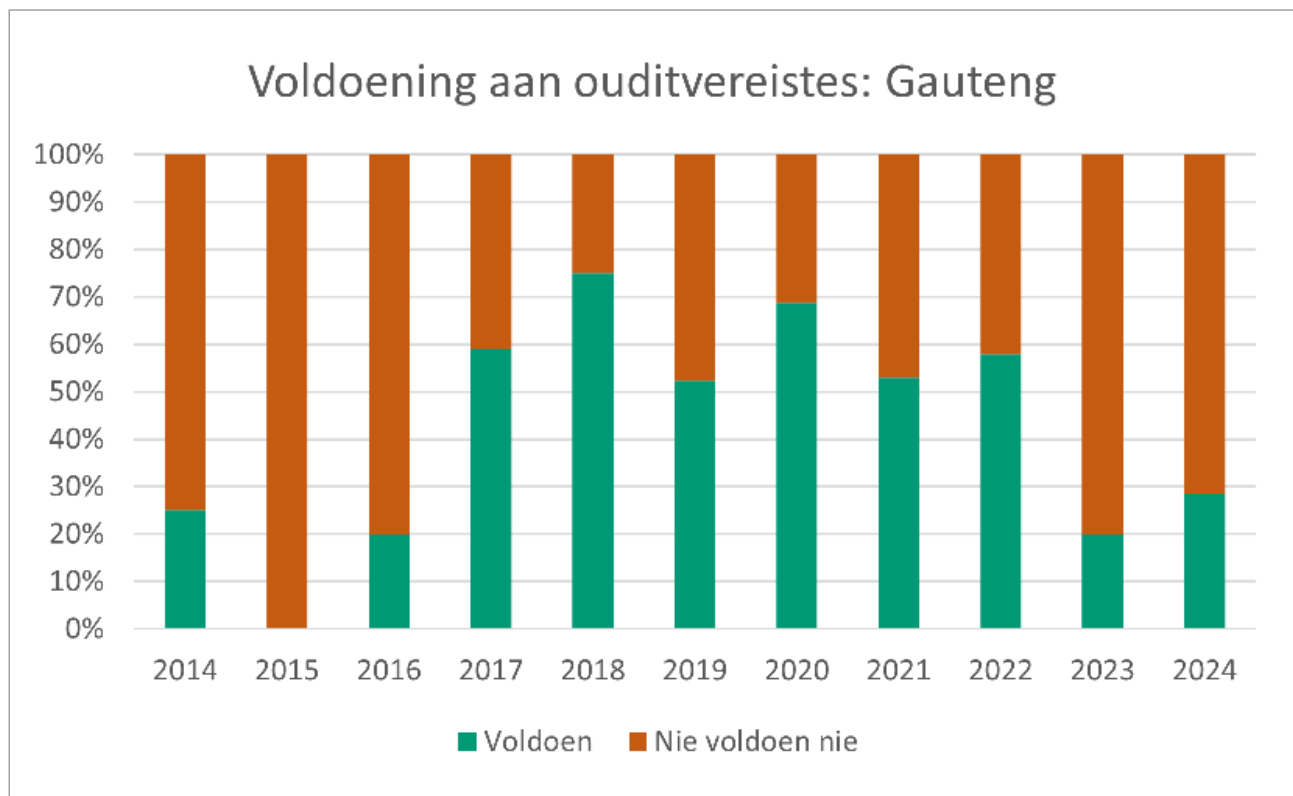

Figuur 6: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Nasionaal

2024-ouditresultate: Gauteng

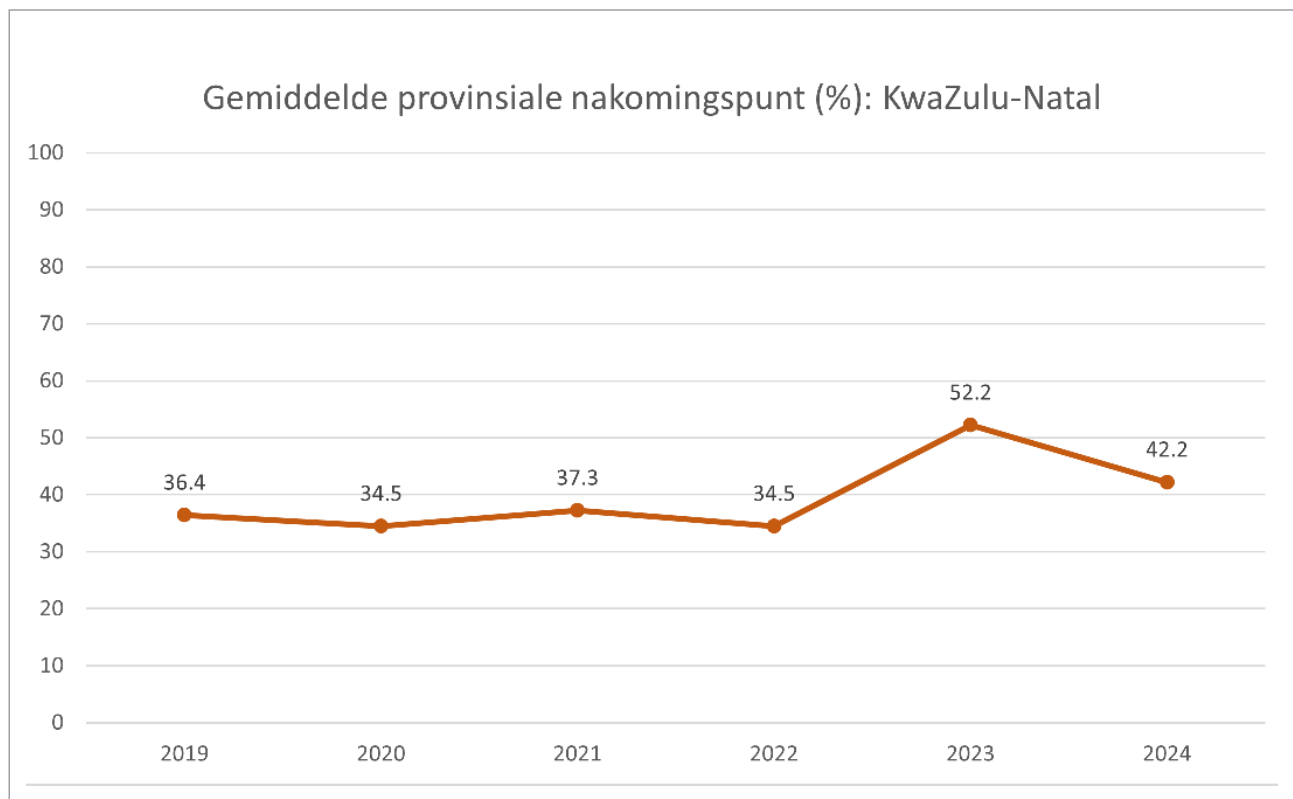

Figuur 7: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Gauteng

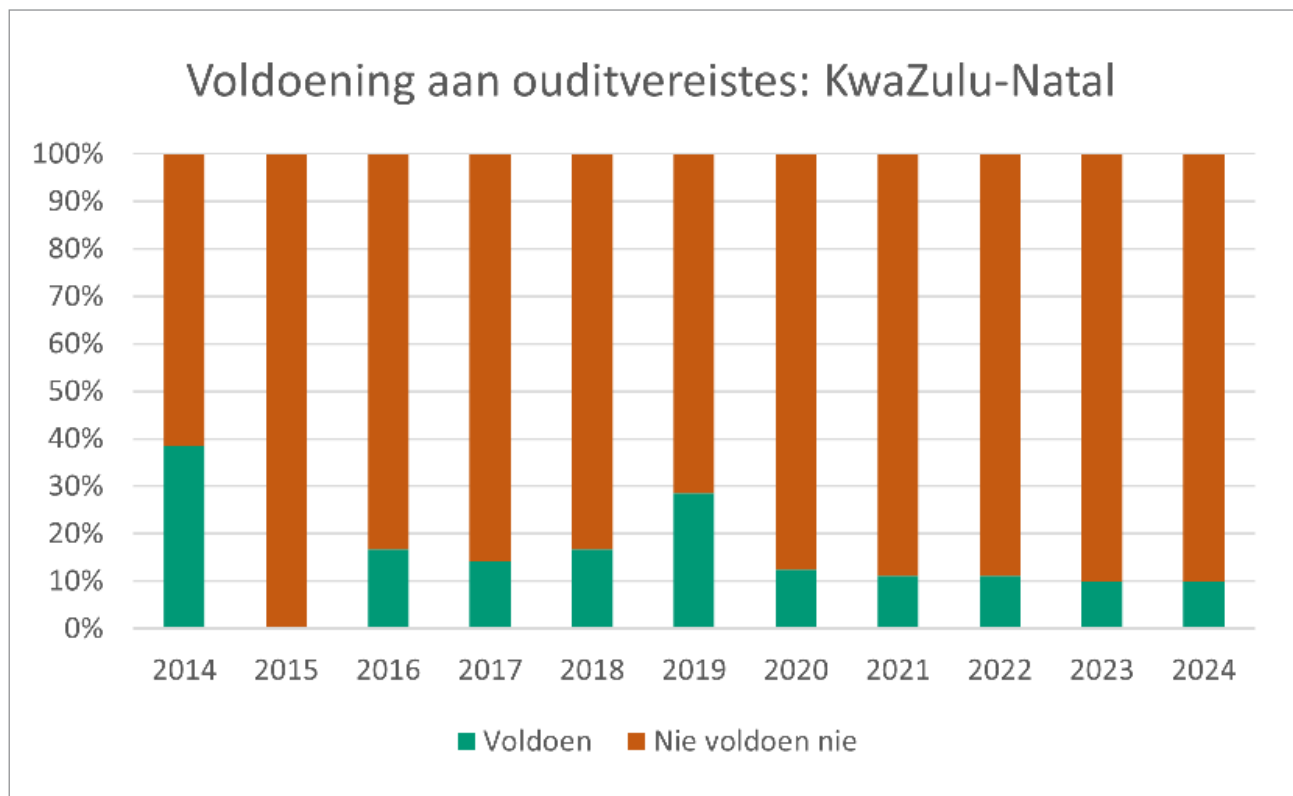

Figuur 8: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Gauteng

2024-ouditresultate: KwaZulu-Natal

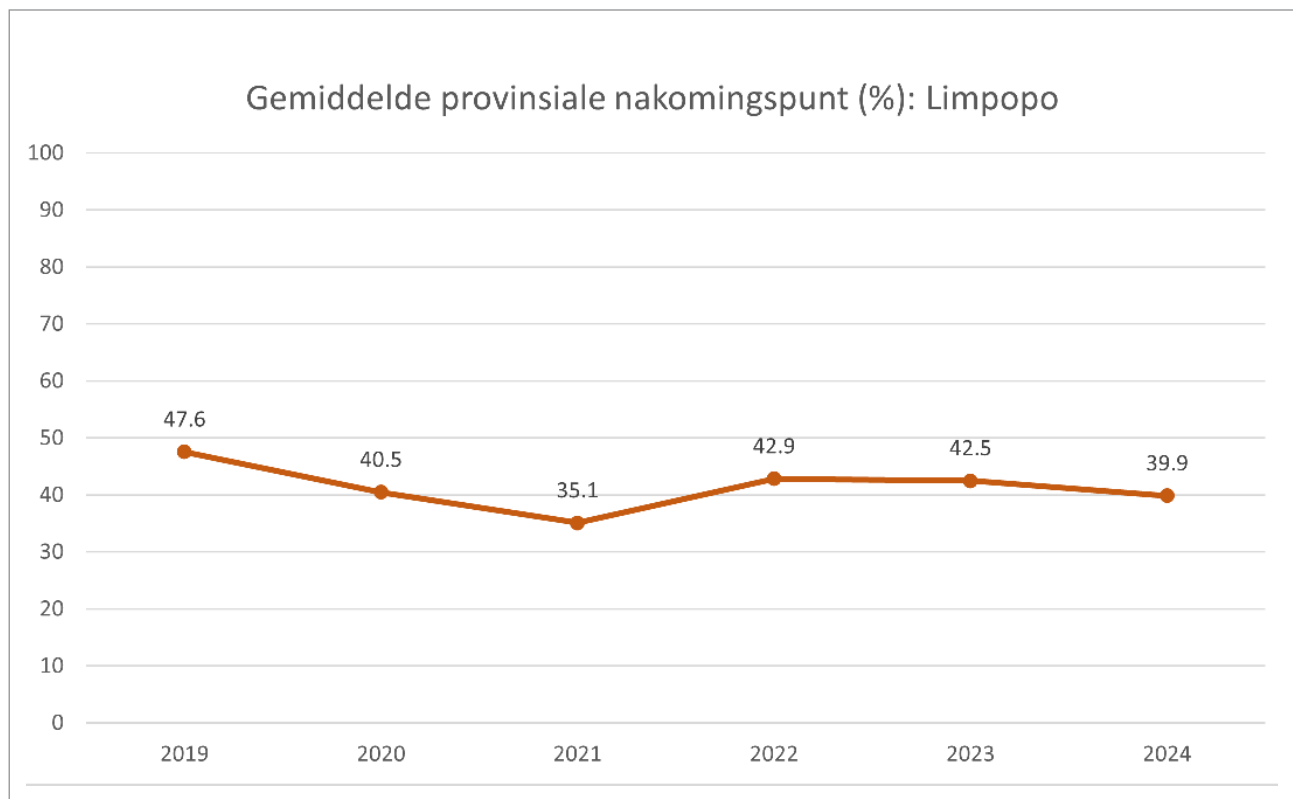

Figuur 9: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: KwaZulu-Natal

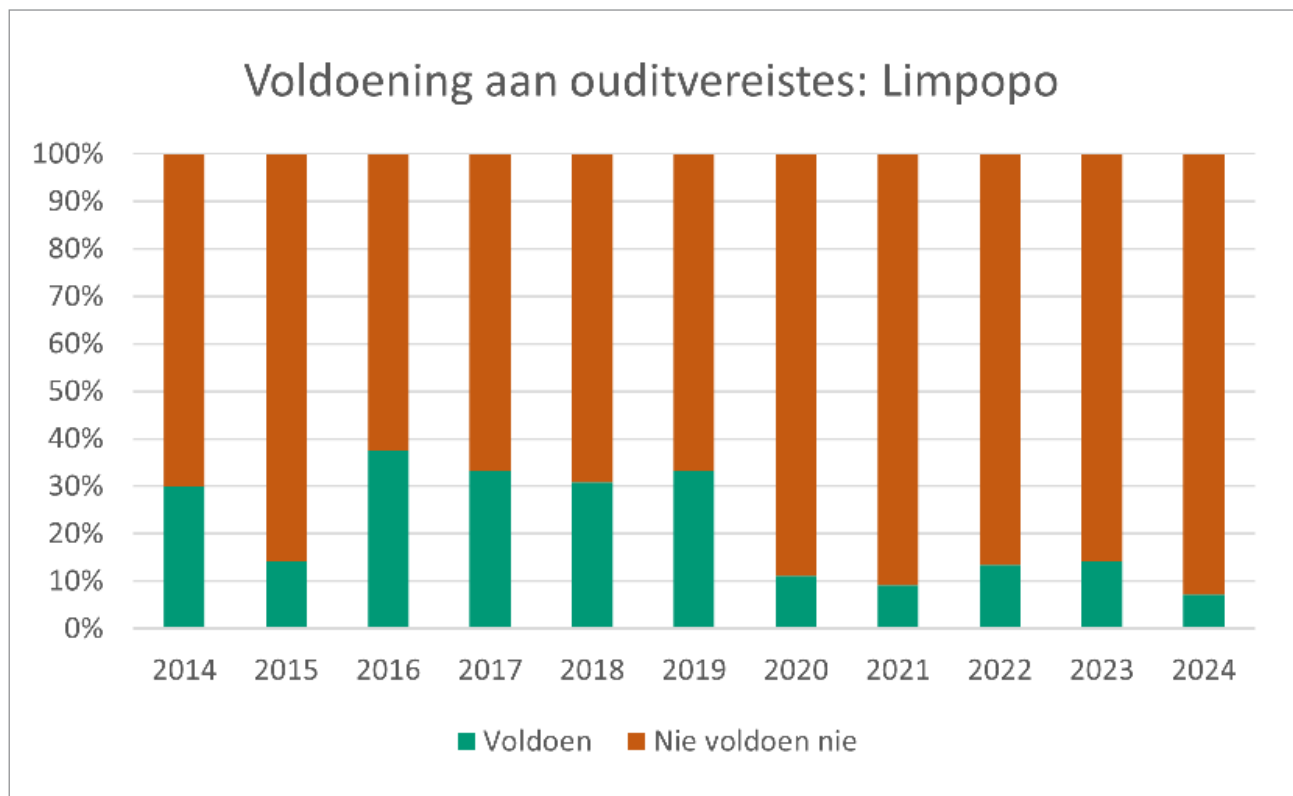

Figuur 10: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: KwaZulu-Natal

2024-ouditresultate: Limpopo

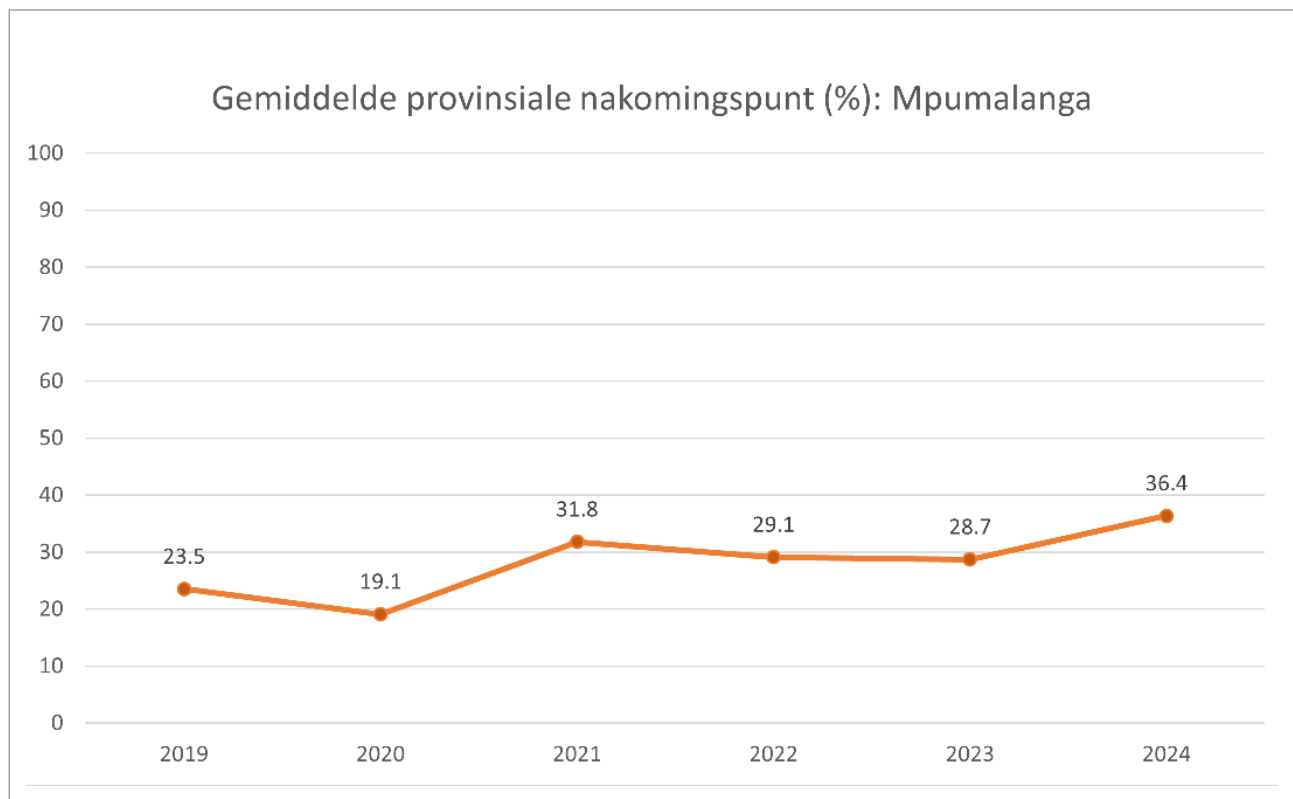

Figuur 11: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Limpopo

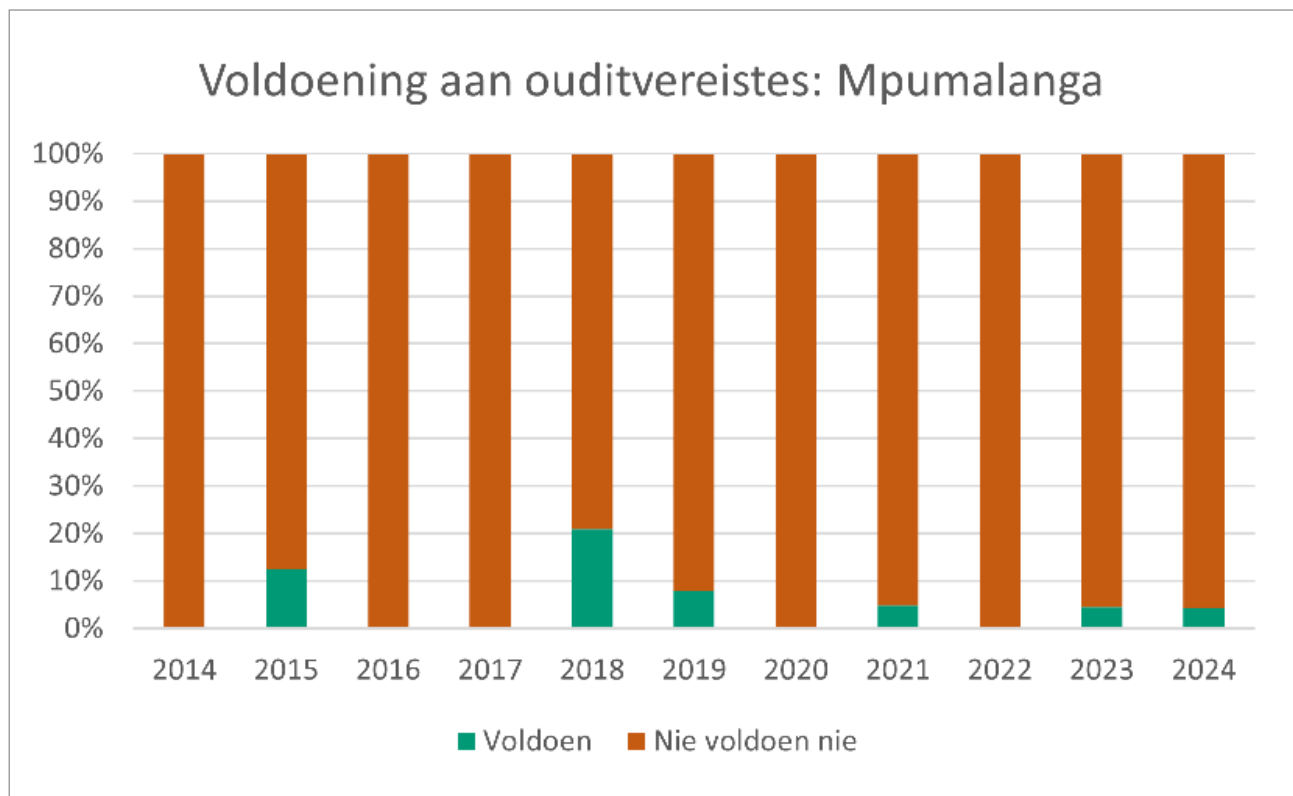

Figuur 12: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Limpopo

2024-ouditresultate: Mpumalanga

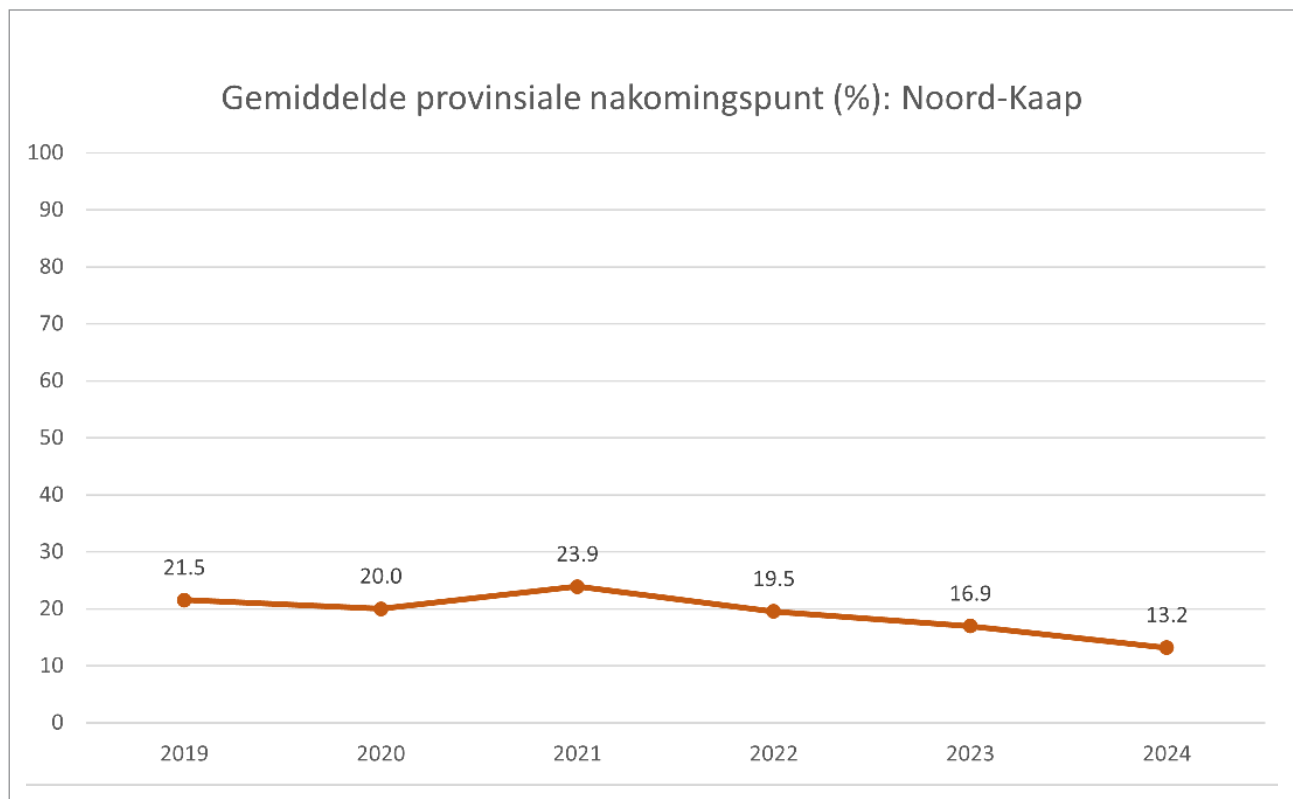

Figuur 13: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Mpumalanga

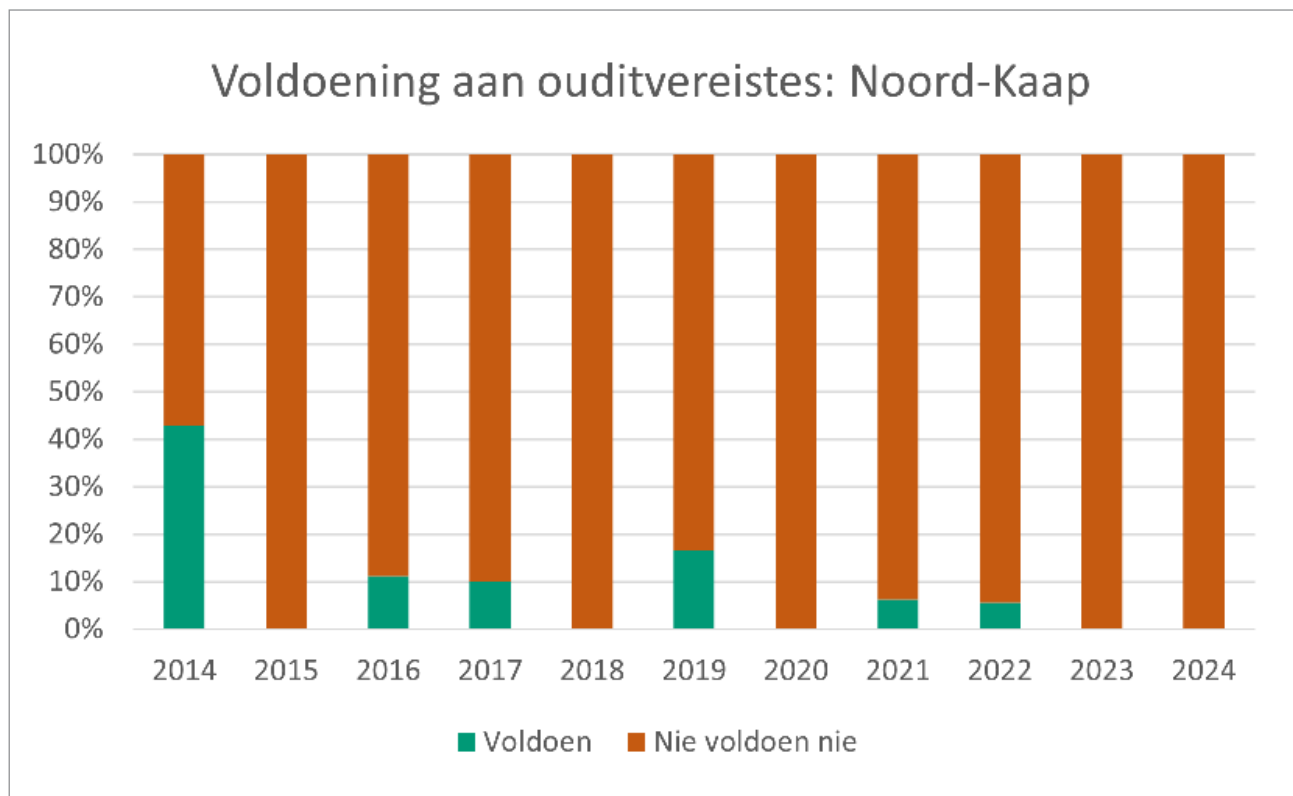

Figuur 14: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Mpumalanga

2024-ouditresultate: Noord-Kaap

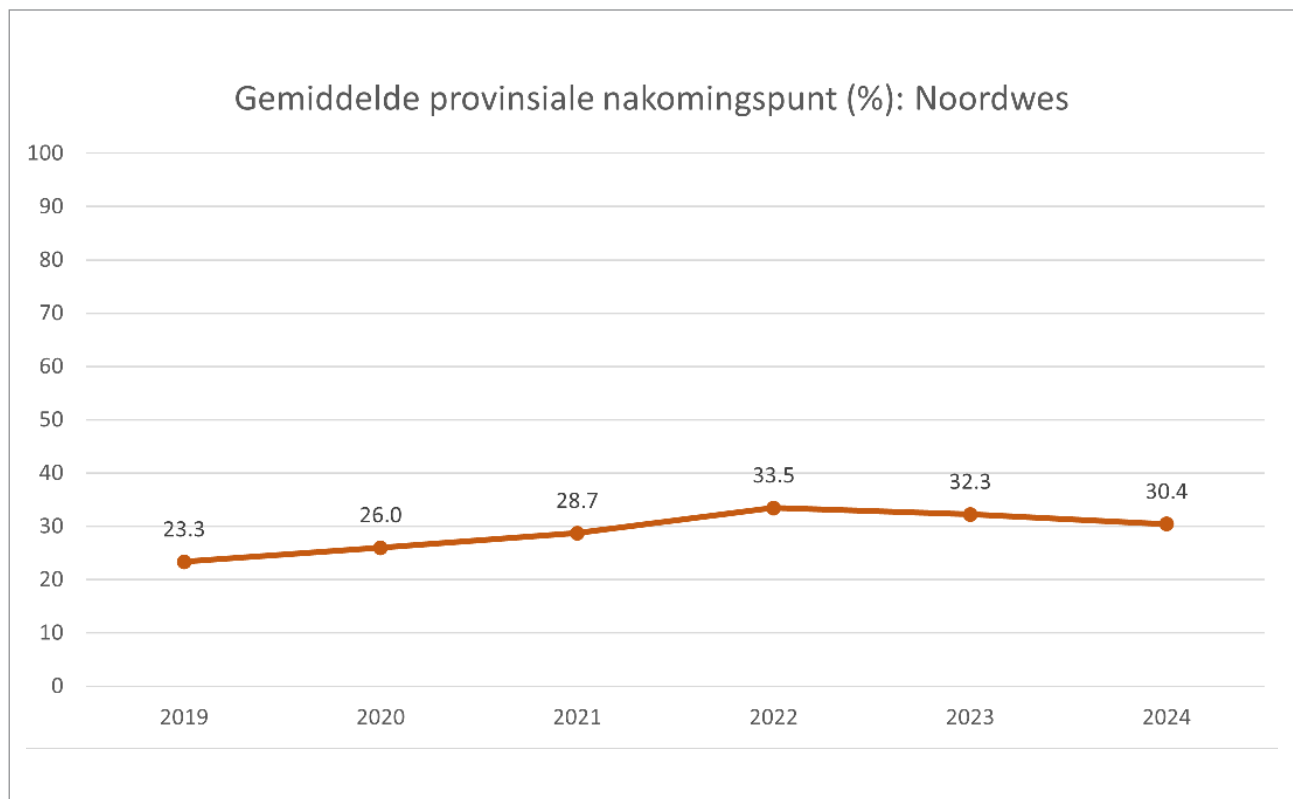

Figuur 15: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Noord-Kaap

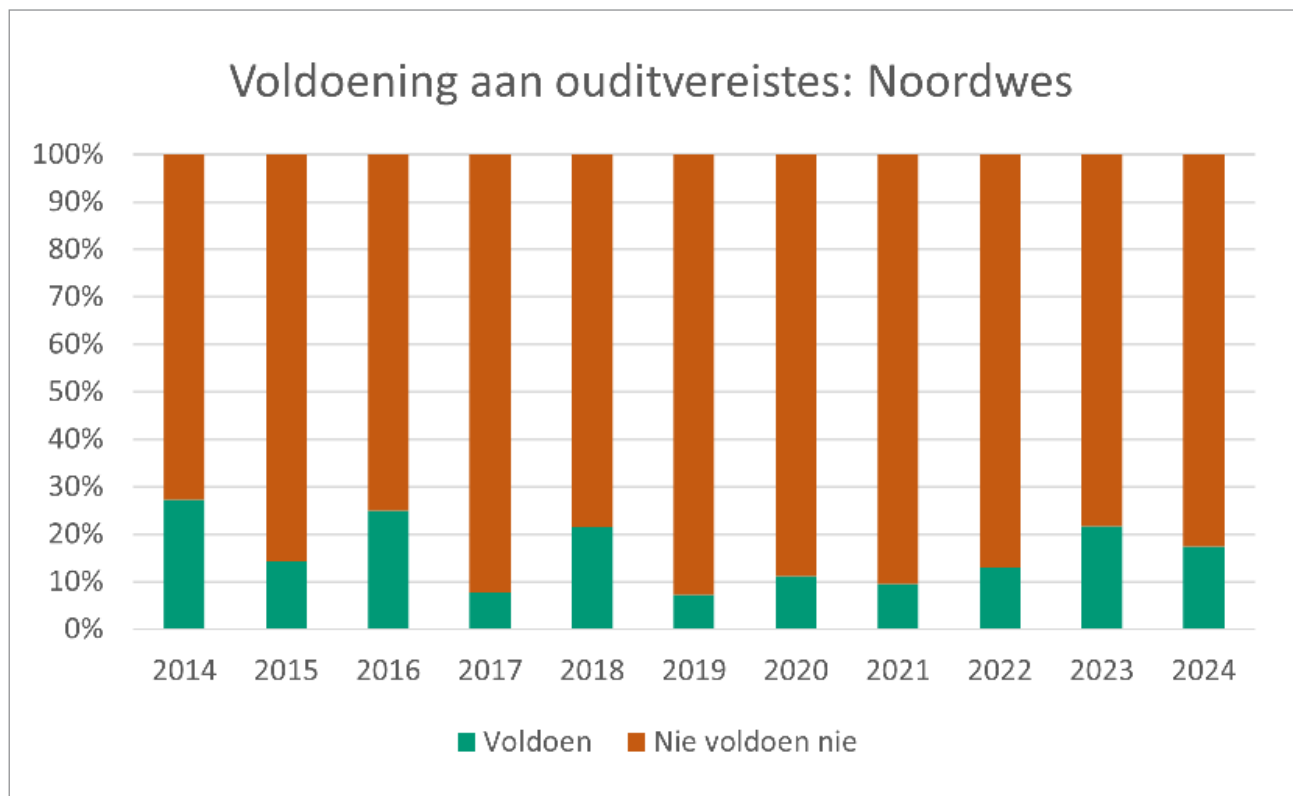

Figuur 16: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Noord-Kaap

2024-ouditresultate: Noordwes

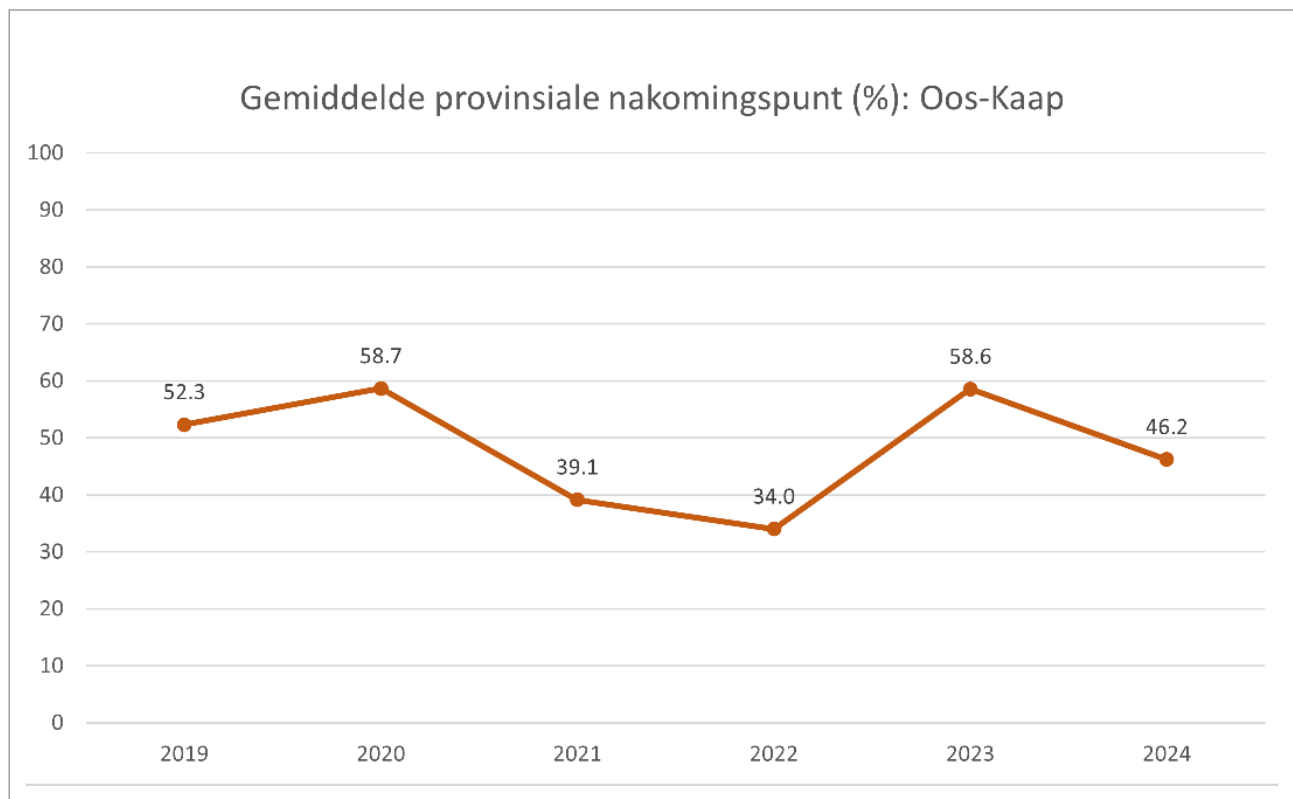

Figuur 17: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Noordwes

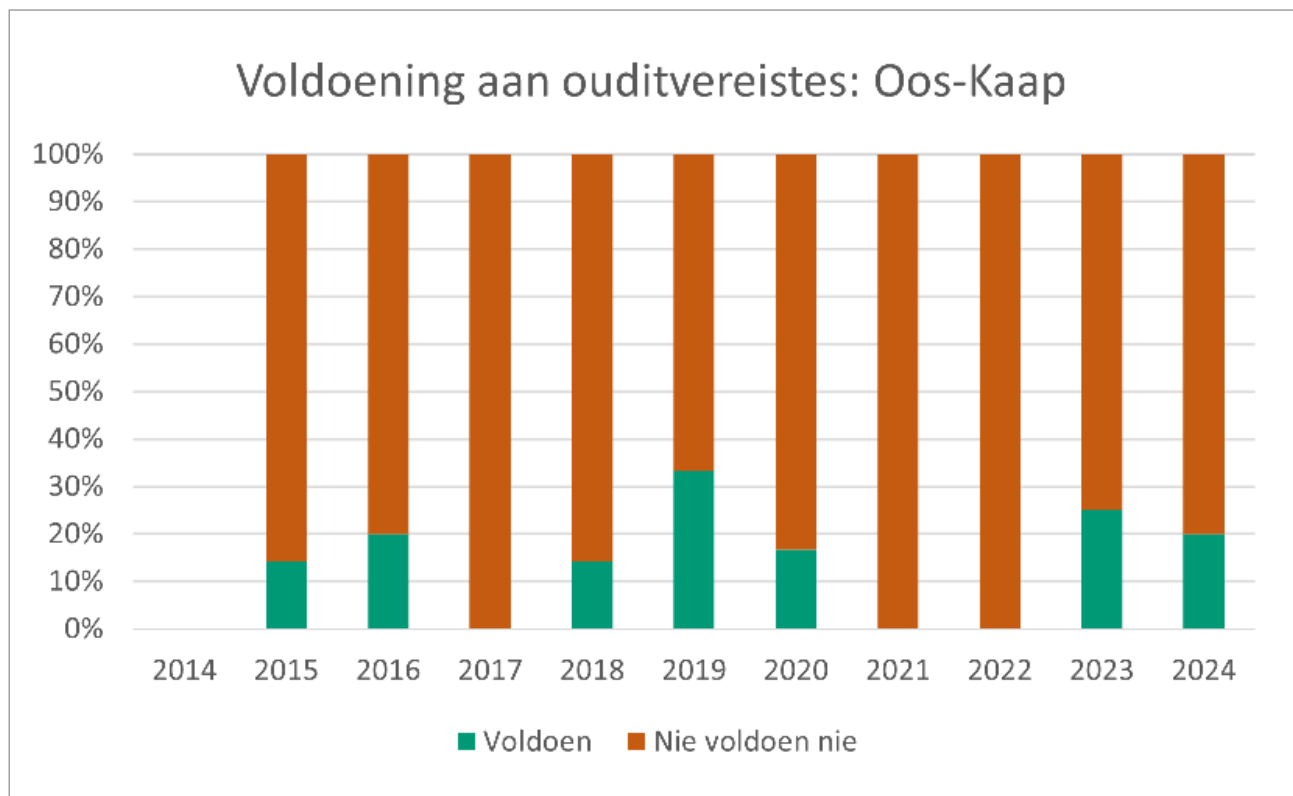

Figuur 18: Voldoening- teenoor nie-voldoeningspersentasie van vullisterreine: Noordwes

2024-ouditresultate: Oos-Kaap

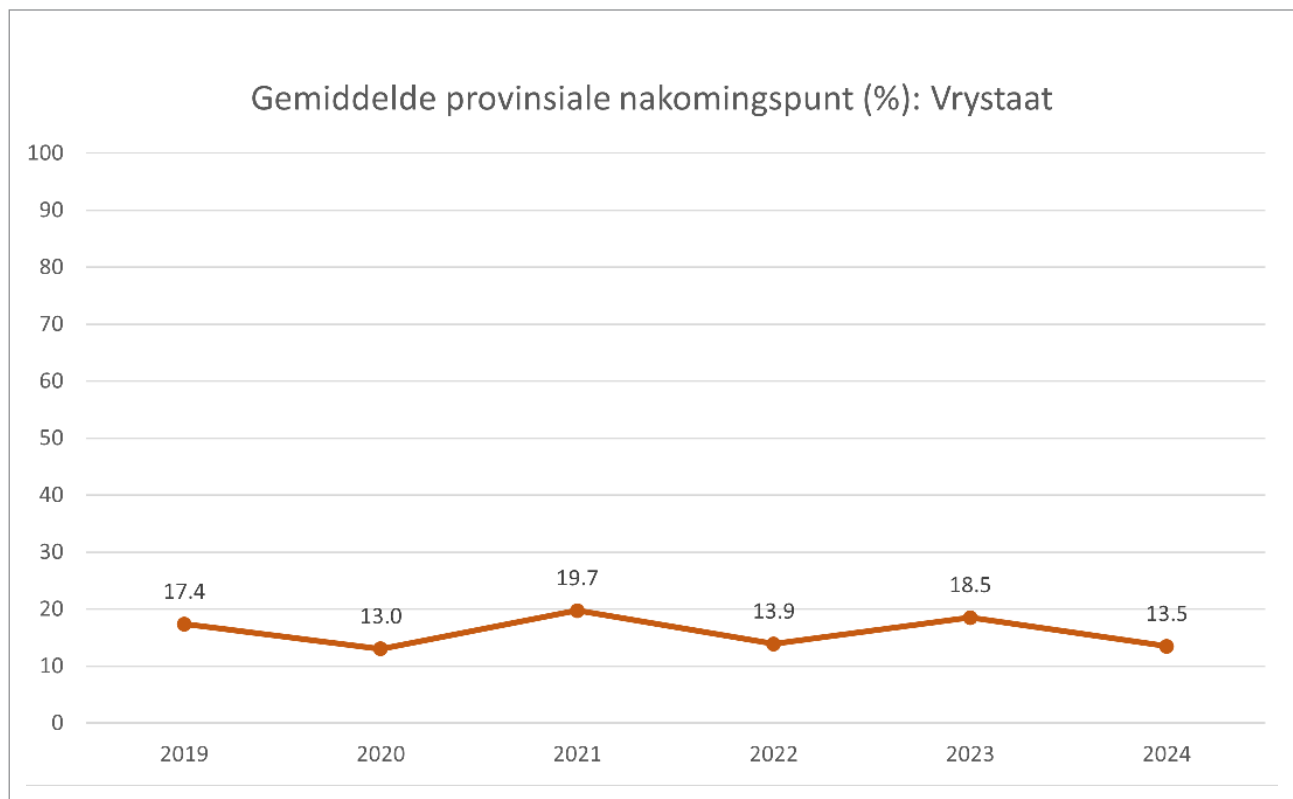

Figuur 19: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Oos-Kaap

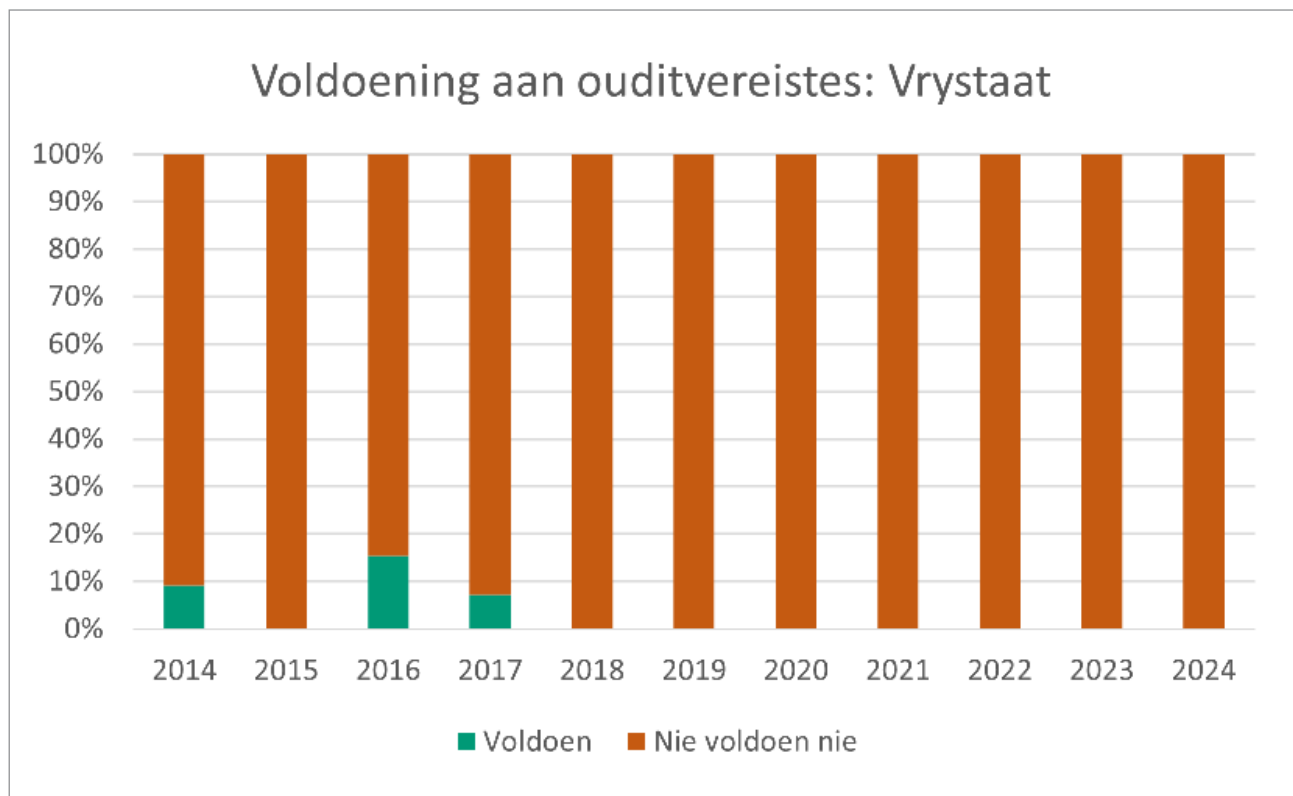

Figuur 20: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Oos-Kaap

2024-ouditresultate: Vrystaat

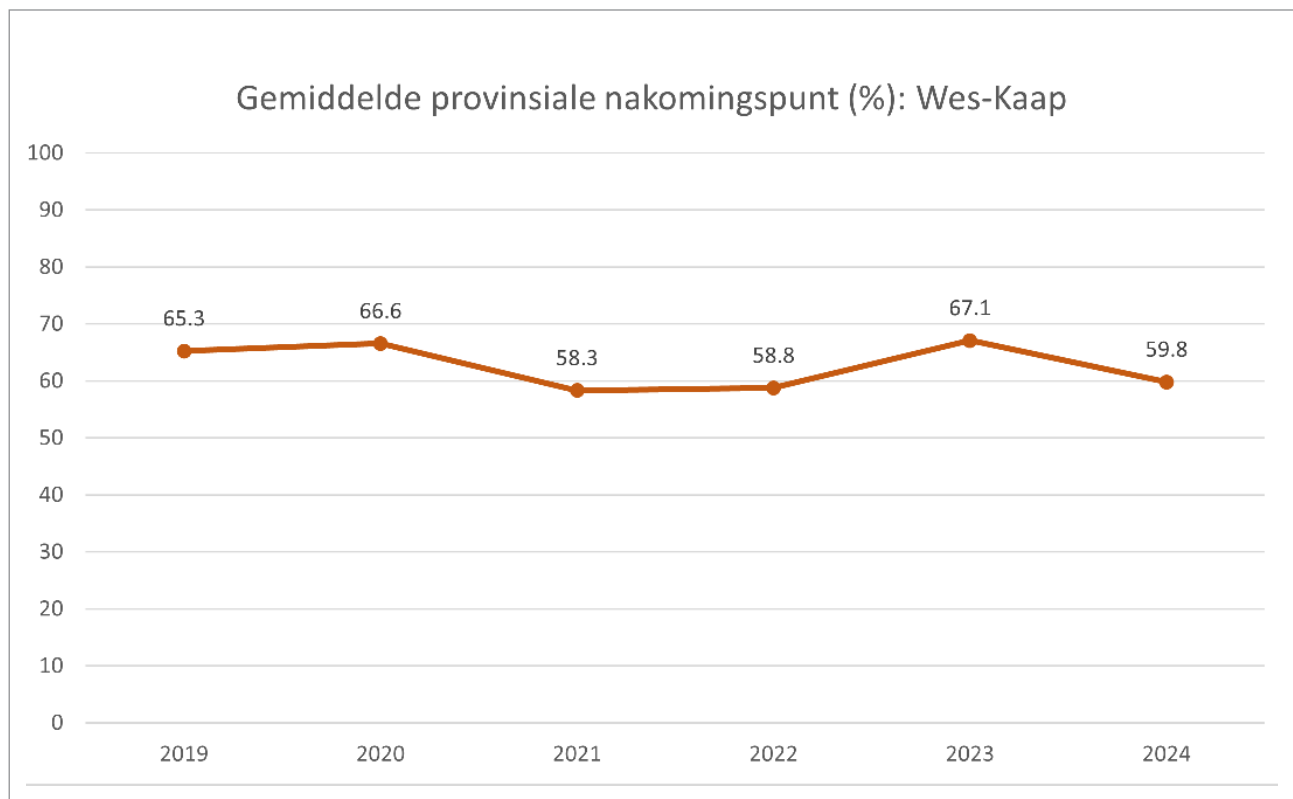

Figuur 21: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Vrystaat

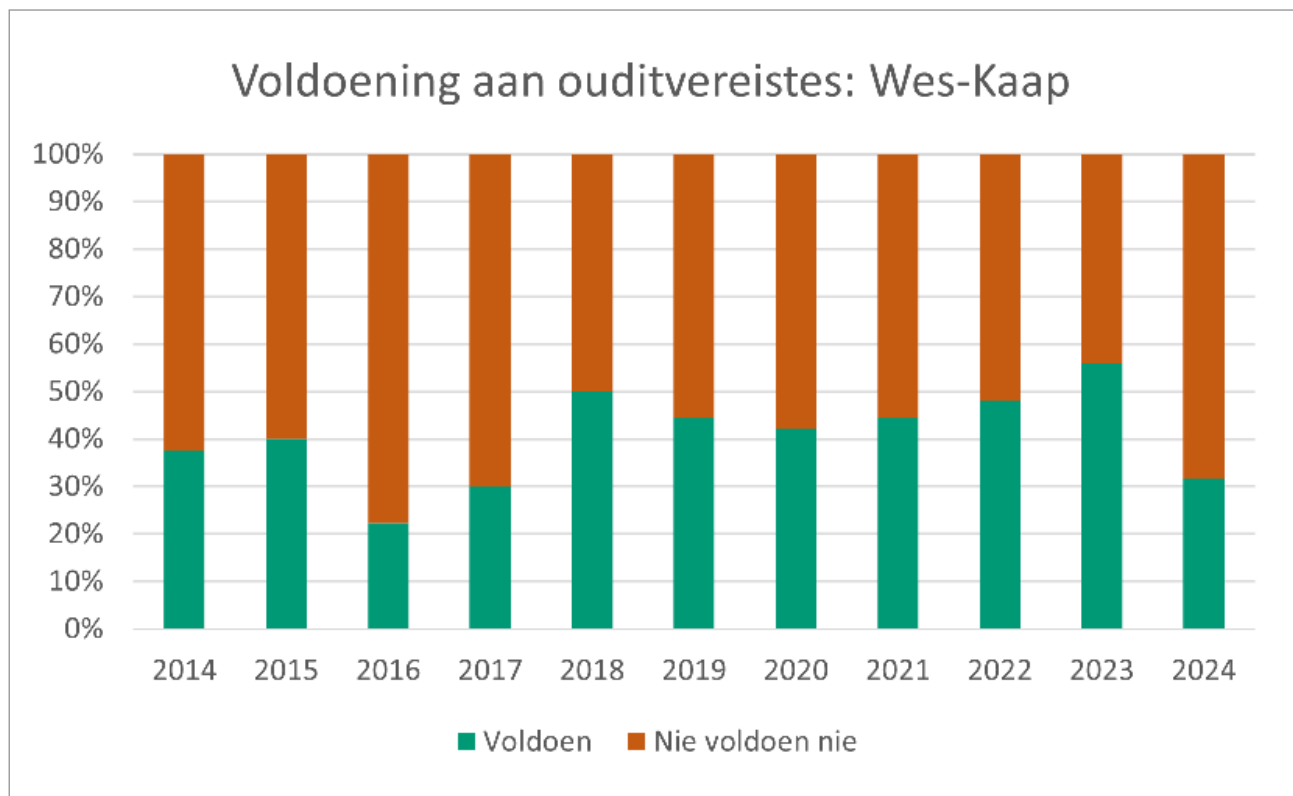

Figuur 22: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Vrystaat

2024-ouditresultate: Wes-Kaap

Figuur 23: Gemiddelde provinsiale nakomingspunt: Wes-Kaap

Figuur 24: Voldoening- teenoor nie-voldoeningpersentasie van vullisterreine: Wes-Kaap

Wat is tot dusver bereik?

Uitdagings op regeringsvlak

Daar word jaar ná jaar kommerwekkende bevindings gemaak na aanleiding van AfriForum se vullisterreinoudits. Talle gesprekke word telkens met die DFFE en betrokke munisipaliteite gevoer om uitdagings en oplossings te identifiseer om terreine reg te ruk, en beter samewerking te bespreek. Tog bewys 2024 se oudituitslae dat al hierdie moeite weinig vrugte afgewerp het.

Ongelukkig is die werklikheid dat die meeste munisipaliteite nie die wil en/of kennis het om vullisterreine te bestuur nie. 'n Verdere probleem is dat daar onvoldoende kommunikasie tussen nasionale, provinsiale en plaaslike owerhede bestaan. Omdat behoorlike beplanning op plaaslike vlak agterweë gebly het, probeer die nasionale regering in hierdie stadium bloot om 'n sinkende skip bo water te hou. Hoewel dit wil voorkom of die nasionale regering die wilskrag het om 'n verbetering op plaaslike vlak te sien, word dit nie deurgevoer op provinsiale en plaaslike vlak nie.

Meer onlangs het AfriForum bewus geword daarvan dat die nasionale regering van voorneme is om gesamentlike distriksvullisterreine wat drie tot vier dorpe moet bedien, oop te maak. Hoewel hierdie terreine nog nie bestaan nie, en op sigself baie probleme vir munisipaliteite gaan veroorsaak, word baie terreine wat nog voldoende lugspasie het, reeds in kennis gestel om te sluit.

Dit het ook aan die lig gekom dat munisipaliteite nie bewus is van veranderinge in die regulering van munisipale-infrastruktuurtoelae wat aangewend kan word om vullisterreininfrastruktuur (die sogenaamde geel vloot) te befonds nie. Voldoende kennis oor die verloop van die aansoekproses ontbreek ook. Hierdie toelae, wat deur die Departement van Samewerkende Regering en Tradisionele Aangeleenthede aan munisipaliteite betaal word, kon munisipaliteite gehelp het om die nodige infrastruktuurverbeteringe uit die nasionale tesourie te befonds, eerder as om plaaslike belastingbetalers onder meer druk te plaas. Dit beklemtoon weereens dat daar min tot geen kommunikasie tussen die verskillende vlakke van regering en onderskeie departemente plaasvind.

Die eenvoudige verduideliking hiervoor is dat afvalbestuur deur drie verskillende regeringsfere beheer word. Die nasionale DFFE het slegs bevoegdheid om op nasionale vlak wette, beleid en norme en standaarde te maak. Hulle het geen bevoegdheid op provinsiale of munisipale vlak nie. Die provinsiale regering rapporteer aan die provinsiale LUR, nie aan die nasionale minister van die DFFE nie, terwyl munisipaliteite aan die burgemeester as politieke hoof rapporteer, nie aan die provinsiale of nasionale regering nie.

Elke regeringsfeer het sy eie politieke agenda en die amptenare moet die politieke leiers op die vlak waar hulle werk, gelukkig hou. Dit veroorsaak wrywing en teenstrydighede en is deels 'n rede vir die situasie.

Boonop vereis die Grondwet samewerkende regering, dus is nasionale departemente huiwerig om teen provinsies en munisipaliteite op te tree.

Die DFFE se oplossing wanneer munisipaliteite nie hulle verpligtinge ten opsigte van afvalbestuur nakom nie, is om direkiewe aan die munisipaliteite uit te reik en daarna, indien dit nie nagekom word nie, om munisipaliteite krimineel te vervolg. Die groot probleem hiermee is dat dit nie tot 'n daadwerklike verskil op grondvlak lei nie en die proses ook baie lank vat. Uiteindelik is dit indirek belastingbetalers wat die koste vir regsoptrede dra.

Skakeling met industriekeners

Vanweë die bogenoemde uitdagings vergader AfriForum se omgewingsakespan sedert die einde van 2019 met verskeie deskundiges in die vullisbedryf en die privaat sektor, waaronder Unisa, die UWK, die WNNR, The Waste Group en ander privaat maatskappye. Hierdie rolspelers vind groot byval by dit wat AfriForum met die projek beoog en is ook entoesiasies daaroor om onmiddellike verligting te bring vir gemeenskappe wat onder die gevolge van swak afvalbestuur gebuk gaan; en om in die langtermyn die land se afvalbestuuroitdagings op te los.

Volgens spesialiste in afvalnavorsing verbonde aan die WNNR, prof. Linda Godfrey en prof. Suzan Oelofse, is dit noodsaaklik dat 'n breëstelselperspektief tot die bestuur van munisipale afval in Suid-Afrika toegepas moet word. Dit beteken dat die volgende basiese prosesse regdeur die afvalsiklus reg gedoen moet word, naamlik:

- verbeterde vullisversameling, die skoonmaak van stede, en die bekamping van rommelstrooiing en onwettige storting ('n toenemende probleem in Suid-Afrika);
- die veilige bestuur van afval aan die einde van die siklus; en

- dat alternatiewe vullisbehandelingstechnologieë ondersoek moet word, veral vir stowwe wat maklik herwinbaar is soos organiese afval, bourommel en papierverpakking.

Ten einde vullisterreine se bestuur te verbeter, is daar verskeie kwessies wat in ag geneem moet word:

- Verbeterde toepassing van wetgewing op alle openbare en privaat vullisterreine is nodig om nakoming te verseker en beter besluitneming oor remediërende stappe te bevorder.
- Wesenlike openbare-privaat vennootskappe moet gefasiliteer word. As dit reg geïmplementeer word, sal munisipaliteite as skeidsregter kan optree en sodoende die verbeterde werking van vullisterreine binne die nakoming van lisensievoorwaardes (bv. deur boetes) kan verseker, terwyl hulle ook aansporingsmeganismes om afval vanaf vullisterreine te herlei in kontrakte kan insluit.
- Kapitaleuitgawebefondsing moet beskikbaar gestel word op nasionale vlak vir die rehabilitasie en sluiting van vullisterreine, of ontwikkeling van nuwe selle met die inagneming van wetlike vereistes.
- Munisipale vullisverwyderingsdienste wat nie die behoeftes van die betrokke gemeenskap aanspreek nie, dra by tot onwettige storting. Daarom is dit noodsaaklik om gemeenskappe te raadpleeg in die soeke na oplossings om gebrekkige afvaldienste aan te spreek.

In 2023 het AfriForum 'n voorlegging oor die 2022-vullisterreinoudit se resultate en bevindings aan die IWMSA gelewer. Op grond hiervan het sekere munisipaliteite, hoofsaaklik in die Wes-Kaap, en rolspelers in die privaat sektor in verdere gesprekke getree oor oplossings vir Suid-Afrika se vullisprobleme.

AfriForum se Centurion-tak het 'n sorteringsfasiliteit waar herwinning gedoen word.

Aksieplan en oplossings

Na aanleiding van die 2024-vullisterreinoudit het AfriForum weer die bevindings oor gebrekkige afvalbestuur onder die betrokke munisipaliteite se aandag gebring. AfriForum-takke het ook aksielyste van vullisterreinkwessies opgestel en aan munisipale bestuurders oorhandig om te hanteer. Ongelukkig het verskeie munisipaliteite wat nie aan die ouditvereistes voldoen het nie, ook nie op AfriForum se briewe gereageer nie.

Die openbare deelnameproses vir elke munisipaliteit se geïntegreerde ontwikkelingsplan (GOP) is een van die geleenthede wat AfriForum in 2023 gebruik het om afvalbestuurkwessies te opper. AfriForum wil op dié manier verseker dat die betrokke munisipaliteite in die komende finansiële jaar voldoende begroot om in die gemeenskap se vullisstortingsbehoeftes te kan voorsien.

Die vullisterreinouditverslag van 2024 sal as maatstaf gebruik word waarteen vullisterreine in 2025 gemeet sal word. Daar sal ook gepoog word om die oudit in 2025 na alle AfriForum-takke uit te brei.

Aksieplan

AfriForum se proses om nakoming te bevorder, sluit die volgende in:

1. Die vullisterreinoudit is die begin van 'n omvattende prestasierekord of papierspoor ten opsigte van elke vullisterrein.
2. Nie-nakoming sal aangespreek word in 'n brief wat 'n omvattende aksieplan van die betrokke munisipaliteit eis. Die munisipaliteit moet aandui hoe en teen watter datums hulle aan die vereistes sal voldoen ten opsigte waarvan hulle tans in gebreke bly.
3. AfriForum-takke moet deelneem aan die GOP-openbare deelnameproses om te verseker dat die papierspoor so volledig en deeglik as moontlik is.
4. Omdat provinsiale departemente die verantwoordelikheid het om vullisterreine te monitor, wetstoepassing af te dwing en lisensies vir ongelisensieerde vullisterreine uit te reik, sal AfriForum voortgaan om druk op die provinsies te plaas om hul pligte uit te voer.
5. Indien munisipaliteite versuim om die kwessies op te los, sal regstappe gedoen word en die moontlikheid bestaan dat 'n strafregtelike saak teen die betrokke administratiewe amptenaar geopen kan word.
6. AfriForum sal vullisterreine wat nie aan die ouditvereistes voldoen nie self rehabiliteer en die geld van die betrokke munisipaliteit terugeis.

7. Hierdie verslag sal ook aan die Groen Skerpioene (Engels: Environmental Management Inspectors of EMI) oorhandig word om vullisterreine wat nie aan die auditvereistes voldoen nie verder te ondersoek.
8. Daar is ook 'n generiese krimineleklagtestaat opgestel wat gebruik kan word om die betrokke munisipaliteite en munisipale bestuurders aan te kla vir hulle growwe nalatigheid. Dit is belangrik om te onthou dat die minimum vereistes nie afdwingbaar is nie, maar eers afdwingbaar word wanneer dit in lisensies vervat is. Die blote nie-nakoming van die minimum vereistes is dus nie vervolgbaar nie, tensy bewyse van omgewingsbesoedeling bestaan.
9. Die 2024-vullisterreinouditverslag sal aan die minister van die DFFE oorhandig word om strategieë te bespreek en in werking te stel om die probleme op te los.

Oplossings

AfriForum glo dat gemeenskappe, munisipaliteite en die betrokke departemente kan saamwerk om hierdie belangrike kwessie op te los en 'n veilige en gesonde omgewing vir almal in Suid-Afrika te verseker.

Die meganisme wat hiervoor voorgestaan word, is 'n openbare-privaat vennootskap (OPV). 'n OPV is 'n langtermynnooreenkoms tussen 'n staatsinstansie soos

'n munisipaliteit en 'n privaat entiteit, wat in die meeste gevalle 'n geregistreerde maatskappy is. OPV's het ten doel om finansiële en operasionele risiko's tussen staatsinstansies en die privaat sektor te verdeel, terwyl albei baat by die voordele daarvan.

Dit is 'n vennootskap wat op verskeie modelle geskoei kan word. Sommige OPV's is op die korttermyn gefokus en gewoonlik word die finansiële risiko's in sulke vennootskappe deur die staat gedra. Langtermynvennootskappe vorm wanneer die beleggingsinset van die privaat vennoot baie meer is as dié van die staat, om te verseker dat die privaat vennoot opbrengs op sy belegging sal kry. In die geval van diensleweringvennootskappe word die operasionele risiko dikwels na die privaat vennoot verskuif.

Munisipaliteite bevind hulself in 'n snelveranderende tegnologieomgewing en kan vanweë mededingingskoste nie altyd toegang tot tegnologie soos gevorderde terrein- en vlootbestuursprosesse bekom nie. Die privaat sektor, daarteenoor, bevind hom in 'n mededingende omgewing en maak gebruik van bewese bestuursprosesse en tegnologie. 'n OPV skep die ideale geleentheid om die kloof wat hier bestaan doeltreffend te oorbrug.

Sonder om die wiel te herontdek, kan ervaring, kundigheid en die gebruik van bewese tegnologie gedeel word, wat kostedoeltreffend vir staatsinstansies sal wees. Vir die publiek beteken dit beter en kostedoeltreffende dienste.

Lugfoto van die Soshanguve-vullisterrein

Samevatting

AfriForum se 2024-vullisterreinoudit toon dat munisipale afvalbestuur aanhou verswak. Slegs 14,3% van munisipaliteite het wel aan die ouditvereistes voldoen. Dit is 'n afname van 3,3% in vergelyking met die 17,5% van munisipaliteite wat in 2023 aan 80% of meer van die ouditvereistes voldoen het. Die afname in die aantal vullisterreine wat die oudit in 2024 geslaag het is kommerwekkend aangesien AfriForum 2023 se uitslae met die betrokke munisipaliteite sowel as die minister van die DFFE gedeel het. Dit blyk dus dat daar in die afgelope jaar geen daadwerklike stappe gedoen is om die tekortkominge aan te spreek nie.

Die oudit toon dat munisipaliteite geen – of baie min – formele herwinning op vullisterreine doen nie, wat bydra tot risiko's vir mense se gesondheid en die omgewing. Dit terwyl daar 'n toenemende hoeveelheid informele herwinners op vullisterreine woon en baie van die terreine te gevaarlik is vir inwoners om te betree.

Dit is kommerwekkend dat die meeste munisipale amptenare glad nie data oor vullisterreine se oorblywende lugspasie of die aantal informele herwinners wat op terreine werkzaam is, kon voorsien nie. Dit dui op 'n gebrek aan politieke wil om afval behoorlik te bestuur.

Daar blyk 'n groot leemte te wees tussen die bestuur van munisipale vullisterreine op grondvlak en die planne wat op nasionale vlak vasgestel word. Daar is ook 'n duidelike kommunikasiegaping tussen die drie regeringsfere, met die gevolg dat die nasionale regering beheer verloor oor plaaslike owerhede.

In geheel toon die 2024-vullisterreinoudit dat Suid-Afrika wesenlike probleme met die bestuur van vullisterreine

ondervind. Die oudit wys ook dat indien hierdie probleme nie dringend aangespreek word nie, dit tot 'n algehele ineenstorting van afvalbestuur kan lei. Die afvalbestuurkrisis wat die land in die gesig staar, het reeds ernstige implikasies in Gauteng, in ag genome die uiters beperkte hoeveelheid oorblywende lugspasie op Gauteng se vullisterreine, met feitlik geen vooruitsigte of geskikte liggings vir nuwe terreine nie.

Beperkte suksesse word egter behaal, wat toegeskryf kan word aan 'n aantal belangrike elemente:

1. In gemeenskappe waar AfriForum-takke doeltreffend by die vullisbestuur van die plaaslike munisipaliteit betrokke is, verrig die gemeenskap outomaties 'n waghondfunksie. Dit verhoog die deursigtigheid van die munisipaliteit se dienste en verbeter sodoende die bestuur van vullis in die algemeen.
2. Die gemeenskap se deelname aan die demokratiese proses word verbeter deur byvoorbeeld aan te dring dat munisipaliteite hul verpligtinge nakom om forums te skep waar die gemeenskap insette kan lewer en werksaamhede krities kan ontleed. Hierdeur word druk toegepas sodat die munisipaliteite hul grondwetlike verpligting nakom, naamlik die volhoubare bestuur van 'n vullisterrein, nakoming en jaarlikse, progressiewe verbetering.
3. Die provinsiale departement se rol as monitor, wetstoepasser en lisensieerder is kardinaal vir die verbetering van vullisterreinbestuur op plaaslikeregeringsvlak. Deur die provinsiale reguleerders by AfriForum se jaarlikse vullisterreinouditprojek te betrek, word samewerking

tussen die onderskeie AfriForum-takke en die provinsiale departement bevorder. Dit dwing ook die provinsie om sy grondwetlike verpligtinge na te kom, waar dit in die verlede moontlik agterweë gelaat is. AfriForum gaan nou saam met die nasionale departement werk om van die vullisterreine te herstel en ook te kyk na die moontlikhede van OPV's.

4. AfriForum oorweeg deurentyd nuwe tegnologie en alternatiewe maniere waarop die funksionering van vullisterreine verbeter kan word, asook alternatiewe tot vullisterreine.
5. Laastens, en waarop AfriForum sy grootste bydrae

toespits, is om toe te sien dat die nasionale regering sy algehele toesig oor die ander twee regeringsfere doeltreffend uitvoer en dat 'n wetgewende en regulatoriese raamwerk geskep word waarbinne Suid-Afrika se vullisbestuurstrategieë vervat en standaarde opgestel word. Die uitdaging is om hierdie drie regeringsfere en gemeenskappe byeen te bring en in harmonie te laat funksioneer om die land se afval volhoubaar te bestuur.

AfriForum sal daarom onverpoos voortgaan om vullisterreine te moniteer en alternatiewe vir behoorlike afvalbestuur in Suid-Afrika te ondersoek.

Bylaag A: Ouditellings van elke vullisterrein wat geoudit is

Tabel 1: Vullisterreinnakomingspunte per provinsie vir die tydperk 2019–2024

Sleutel:

Vullisterrein met permit	
Vullisterrein sonder permit	
Privaat vullisterrein	
Oorlaaistase	

GAUTENG									
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					2024	
			2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Albertyn (Platkop)	Ekurhuleni PM	33/2/2/321/1450	97	95	96	100	Toegang geweier	98	
Boksburg (Rooikraal)	Ekurhuleni PM	16/2/7/c221/D24/21/P512	97	97	Gesluit (onder konstruksie)	Gesluit (onder konstruksie)	Toegang geweier		Gesluit
Bon Accord	The Waste Group	B33/2/123/154/P191	94	98	86	92	86	94	
Brakpan (Weltevreden)	Ekurhuleni PM	B33/2/321/172/P137	94	91	94	94	Terrein te gevaarlik	74	
Bronkhorstspuit	Tshwane-metro	B33/2/220/116	84	84	64	82	70	74	
Carletonville	Merafong City PM	16/2/7/C231/D004/Z1/P415	-	68	94	80	78	88	
Fochville-oorlaaistase	Merafong City PM		-	-	-	-	-	0	
Ga-Rankuwa	Tshwane-metro	16/2/7/A230/D9/Z3/P489	92	74	72	72	59	66	
Germiston (Simmer & Jack)	Ekurhuleni PM	B33/2/0322/494/P223	78	84	94	94	Toegang geweier	80	
Hatherley	Tshwane-metro	B33/2/123/88/P215	88	88	84	70	41	68	
Luipaardsvlei	Mogale City PM	-	-	-	-	-	72	90	
Kempton Park (Chloorkop)	Ekurhuleni PM	-	-	Gesluit	Rehabilitasie		Terrein gesluit	Terrein gesluit	
Meyerton	Midvaal PM	002/12-13/W0001	100	96	98	92	-	82	
Mooiplaats	The Waste Group	16/2/7/A230/154/21/p311	96	96	98	98	94	98	
Onderstepoort	Tshwane-metro	B33/2/123/7/P6	76	Gesluit	Gesluit	Gesluit	Gerehabiliteer	Gerehabiliteer	
Randfontein	Rand West City	B33/2/323/34/P12	46	Gesluit	4	4	16	64	
		12/9/11/L68331/3							

GAUTENG

Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Roodepoort	Johannesburg-metro	16/2/7/C221/D11/Z3/P65	34	Gesluit	Gesluit	86	84	78
		B33/2/121/53/P65						
Soshanguve	Tshwane-metro	B33/2/123/101/P43	78	86	94	94	74	66
Springs (Rietfontein)	Ekurhuleni PM	16/2/7/C221/D494/P275	88	94	Gesluit (onder konstruksie)	94	Toegang geweier	Tans Gesluit
Vanderbijlpark (Boitshepi)	Emfuleni PM	006/15-16/W0005-	32	26	12	34	18	Tans Gesluit
Waldrift	Emfuleni PM	006/15-16/W0004	68	60	24	34	Terrein gesluit	Terrein gesluit
Westonaria (Libanon)	Rand West City	16/2/7/C231/D21/Z	100	48	18	30	Terrein gesluit	42

Aantal terreine geoudit	18	16	15	15	11	16
Totale punte	1442	1285	1032	1186	692	1162
Gemiddelde nakoming (%)	80,1	80,3	68,8	79,1	62,9	72,6

KWAZULU-NATAL

Naam van tak/vullisterrein	Municipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dundee (Glencoe)	Endumeni PM	12/9/11/L51/4	-	-	-	-	74	72
Hluhluwe	The Big Five False Bay PM	-	2	0	12	0	28	30
Margate	Ray Nkonyeni PM	16/2/7/T402/DS/Z1/P26/A1	96	96	72	58	60	30
Newcastle	Newcastle PM	B33/2/2010/8/P138	88	60	84	52	30, terrein-kapasiteit is bereik, maar dit is steeds operasioneel	22
Paulpietersburg	eDumbe PM	-	14	4	10	8	26	16
Pongola	uPhongolo PM	DC26/WML/0001/2014	52	38	28	42	70	28
Richardsbaai (Empangeni)	uMhlathuze PM	B33/2/2112/006/P245	-	60	60	100	100	98
Seedoone	eThekwini-metro		-	-	-	-	76	60
Utrecht	eMadlangeni PM	Terrein gesluit, maar is steeds in werking	0	12	30	16	36	34
Vryheid	AbaQulusi PM	-	3	6	2	0	0	32

Aantal terreine geoudit	7	8	8	8	9	10
Totale punte	255	276	298	276	470	422
Gemiddelde nakoming (%)	36,4	34,5	37,3	34,5	52,2	42,2

LIMPOPO									
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					2024	2024
			2019	2020	2021	2022	2023		
Ellisras	Lephalale PM	-	16	22	16	18	82	42	42
Groblersdal	Elias Motsoaledi PM	12/4//10-B/10M2	98	-	66	66	73	74	74
Hoedspruit (Maruleng)	Maruleng PM	12/9/11/L207/5	20	-	12	14	28	28	28
Marble Hall	Ephraim Mogale PM	16/2/7/B300/D58/Z1/P261	84	78	72	80	61	66	66
Musina	Musina PM	12/4/10/8/B/8N4	-	-	-	66	20	78	78
Naboomspruit	Mookgophong PM	16/2/7/A600/D7/Z2/P399	34	30	12	28	24	8	8
Nylstroom	Modimolle PM	16/2/7/A600/D2/Z1/P380	0	4	4	6	22	4	4
Phalaborwa	Ba-Phalaborwa PM	16/2/7/B700/016/21/P276	36	54	64	72	60	18	18
Polokwane	Polokwane PM	16/2/7/A700/D3/Z2/P319	-	-	-	74	50	56	56
Potgietersrus	Mogalakwena PM	16/2/7/A600/C27/Z3/A1	-	-	-	50	0	40	40
Roedtan	Mookgophong PM	16/2/7/A600/D23/Z1/P262	-	-	0	4	0	0	0
Thabazimbi	Thabazimbi PM	16/2/7/A240/D4/Z1/P345	-	0	4	4	17	14	14
Tzaneen	Greater Tzaneen PM	16/2/7/B800/D2/Z23/1/P501	100	98	100	88	90	88	88
Warmbad	Bela-Bela PM	B33/2/123/3	40	38	36	30	68	42	42
Aantal terreine geoudit			9	8	11	14	14	14	14
Totale punte			428	324	386	600	595	558	558
Gemiddelde nakoming (%)			47,6	40,5	35,1	42,9	42,5	39,9	39,9

MPUMALANGA										
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					2022	2023	2024
			2019	2020	2021	2022	2023			
Barberton	Mbombela PM	B33/2/10960/P131	-	46	70	48	50	56		
Belfast	Emakhazeni PM	12/9/11/P95	41	48	28	28	59	34		
Bethal	Govan Mbeki PM	17/4/WL/MP/307/13/02	10	5	4	8	6	6		
Carolina	Albert Luthuli PM	17/4/WL/MP301/12/02	4	0	Gesluit	-	82	54		
Delmas	Victor Khanye PM	B33/2/220/9/P218	12	30	38	22	15	56		
Dullstroom	Emakhazeni PM	17/4/WL/MP314/14/01	4	0	16	12	0	6		
Ermelo	Msukaligwa PM	16/2/7/C112/D1/Z1/P427	2	18	10	8	19	12		
Evander	Govan Mbeki PM	17/4/WL/MP307/14/01	0	6	4	Terrein te gevaarlik	Terrein gesluit	Terrein gesluit		
Hendrina-oorlaaistatie	Steve Tshwete PM		-	-	-	-	-	78		
Kinross	Govan Mbeki PM	17/4/WL/MP/307/15/01	6	4	16	4	0	6		
Leandra	Govan Mbeki PM	-	6	6	32	14	0	46		
Lydenburg	Thaba Chweu PM	12/9/11/L826/6	33	10	12	8	20	6		
Machadodorp	Emakhazeni PM	17/4/WL/MP314/14/02	10	6	8	6	4	4		
Morgenzon	Lekwa PM	-	0	0	0	2	0	0		
Middelburg	Steve Tshwete PM	16/2/7/B10/D33/Z1/P412	28	58	64	74	60	54		
Middelburg (Dennesig-oorlaaistatie)	Steve Tshwete PM	-	86	-	-	68	42	72		
Nelspruit	Mbombela PM	12/9/11/P5	74	-	90	72	64	70		
		16/2/7/X205/D06/P130								
Piet Retief	Mkhondo PM	-	12	48	38	48	22	36		
Secunda	Govan Mbeki PM	17/4/WL/MP/307/13/01	24	10	26	4	8	10		
Standerton	Lekwa PM	12/9/11/L109/6	0	18	18	12	14	26		
Volksrust	Dr. Pixley Ka Seme PM	-	2	16	58	-	72	28		
Witbank	Emalaheni PM	B33/2/210/32/P136	60	34	44	24	42	46		
Witvriër-oorlaaistatie	Mbombela PM	16N/2/7/X205/D06	80	-	60	76	24	94		

Aantal terreine geoudit	21	19	20	18	21	22
Totale punte	494	363	636	524	603	800
Gemiddelde nakoming (%)	23,5	19,1	31,8	29,1	28,7	36,4

NOORD-KAAP							
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)				
			2019	2020	2021	2022	2023
Britstown	Emthanjeni PM		-	-	-	-	0
De Aar	Pixley Ka Seme Distrik		-	-	-	-	0
Delportshoop	Dikgatlong PM	-	-	-	-	0	0
Douglas	Siyancuma PM	-	-	4	10	8	0
Hanover	Pixley Ka Seme Distrik	-	-	-	-	-	0
Hartswater	Phokwane PM	-	14	2	42	20	6
Hopetown	Thembelihle PM	-	2	10	10	10	2
Jan Kempdorp	Phokwane PM	-	10	0	10	8	6
Kakamas	Kai !Garib PM	B33/2/450/24/S/P160	-	-	-	10	12
Kamieskroon	Kamiesberg PM	16/2/7/F300/D8/Z1/P347	-	8	8	26	20
Kathu	Gamagara PM	B33/2/4441/15/P116	28	26	12	18	24
Kimberley	Sol Plaatje PM	16/2/7/C901/D2/P265	82	52	70	32	36
Kuruman	Ga-Segonyana PM	B33/2/441/9/P128	10	52	34	38	60
Keimoes	Kai !Garib PM	-	2	6	2	2	0
Orania	Orania Dorpsraad	NC/PIX/SN/ORR/04/2016	80	66	82	90	76
Postmasburg	Tsantsabane PM	-	20	-	Gesluit	Gesluit	2
Prieska	Siyathemba PM	16/2/7/D720/D1/Z1/P479	-	16	46	20	16
Springbok	Nama Khoi PM	16/2/7/F300/D9/Z1/P315	0	4	4	4	4
Strydenburg	Thembelihle PM	-	-	-	-	14	0
Upington	Khara Hais PM	-	6	18	10	26	12
Warrenton	Magareng PM	12/9/11/P103	-	14	18	6	6
Williston	Karoo Hoogland PM	-	4	22	0	0	8

Aantal terreine geoudit	12	15	15	17	17	22
Totale punte	258	300	358	332	288	290
Gemiddelde nakoming (%)	21,5	20,0	23,9	19,5	16,9	13,2

NOORDWES

Naam van tak/vullisterrein	Municipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bloemhof	Lekwa-Teemane PM	NWP/WM/DR4/2011/11	6	44	32	26	6	6
Brits (Hartebeesfontein)	Madibeng PM	B33/2/0121/41/P81	-	26	16	58	84	88
Christiana	Lekwa-Teemane PM	NWP/WM/DR4/2011/09	4	18	22	16	4	6
Coligny	Ditsobotla PM	-	0	0	0	0	0	0
Delareyville	Tswaing PM	B33/2/330/44/P219	10	28	28	30	26	4
Hartbeesfontein	City of Matlosana PM	16/2/7/C241/D3/P456	-	-	-	22	10	16
Klerksdorp	City of Matlosana PM	16/2/7/C241/D4Z2/P514	10	36	36	68	64	64
Koster	Kgetlengrivier PM	NWP/WM/BP5/2013/23	4	2	16, moet gesluit en gerehabiliteer word	12, moet gesluit en gerehabiliteer word	4	6
Lichtenburg	Ditsobotla PM	B33/2/330/3/P58	16	2	4	6	6	4
Mooinoi	Sibanye-Stillwater (Interwaste)	16/2/7/A210/C29/Z1/P379	94	94	80	88	90	96
		NWP/WM/BP2/2016/06						
Orkney-oorlaaistatie	City of Matlosana PM	12/9/11/P59	-	-	-	14	4	0
Ottosdal	Tswaing PM	NWP/WM/NM4/2012/11	-	-	40	36	16	8
Potchefstroom	Tlokwe PM	16/2/7/C231/D13/Z1/P	64	16	46	82	98	52
Potchefstroom-oorlaaistatie (tuinvullis)	Tlokwe PM	-	-	-	10	28	84	84
Rustenburg (Waterval)	Rustenburg PM	NWP/WM/BP1/2011/02	62	94	86	82	92	100
Sannieshof	Tswaing PM	NWP/WM/NM4/2012/09	2	34	28	36	18	8
Schweizer-Reneke	Mamusa PM	NWP/WM/DR6/2012/22 (Variasie van WML NWP/WM/DR6/2012/22)	8	22	16	22	20	20
Stella	Naledi PM	NWP/WM/DR1/2013/16	-	-	24	34	26	28
Swartgrugens	Kgetlengrivier PM	-	-	0	0	2	4	2
Ventersdorp	JB Marks PM	-	-	0	6	0	0	12
Vryburg	Naledi PM	NWP/WM/DR1/2009/01	32	28	58	52	50	48

NOORDWES						
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)			
			2019	2020	2021	2022
Wolmaransstad	Maquassi Hills PM	B33/2/330/19/P166	34	8	4	4
Zeerust	Ramotshere Moiloa PM	B33/2/130/7/P214	4	16	38	30
						34

Aantal terreine geoudit	15	18	20	22	23	23
Totale punte	350	468	574	736	742	700
Gemiddelde nakoming (%)	23,3	26,0	28,7	33,5	32,3	30,4

OOS-KAAP						
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)			
			2019	2020	2021	2022
Aliwal-Noord	Maletswai PM	12/9/11/P131	34	36	56	26
Cradock	Inxuba Yethemba PM	B33/2/1000/33/P122	-	-	10	32
Elliot	Sakhisizwe PM	-	2	4	0	0
Hankey	Kouga PM	BB33/2/1100/5/P209	40	72	42	30
Humansdorp	Kouga PM	12/9/17/P53	58	88	68	-
Port Elizabeth (Arlington)	Nelson Mandelaabaai-metro	16/2/7/M200/D1/21/P278	90	78	62	78
Port Elizabeth Gillespiestraat-oorlaastasie	Nelson Mandelaabaai-metro		-	-	-	-
Port Elizabeth Hillwacht-oorlaastasie	Nelson Mandelaabaai-metro		-	-	-	-
Uitenhage (Koedoeskloof)	Nelson Mandelaabaai-metro	B33/22/1200/7/P37	90	74	36	38
Oos-Londen (Roundhill)	Buffalo City-metro	-	-	-	-	-
						64
						84

Aantal terreine geoudit	6	6	7	6	7	10
Totale punte	314	352	274	204	410	462
Gemiddelde nakoming (%)	52,3	58,7	39,1	34,0	58,6	46,2

VRYSTAAT

Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Allanridge	Matjhabeng PM	-	-	0	4	0	16	4
Bethlehem	Dihlabeng PM	12/9/11/L98/2 & WM-L/1B/03/2010	16	6	32	18	28	22
Bloemfontein-Noord	Mangaung-metro	16/2/7/C522/D1/Z2/P478	10	16	22	12	32	18
Bloemfontein-Suid	Mangaung-metro	B33/2/350/2/P162	14	20	28	28	30	18
Boshof	Tokologo PM	WML/BAR/11/2014	18	26	14	20	30	4
Bothaville	Nala PM	16/2/7/C604/D1/Z1/P340	-	4	4	10	4	6
Brandfort	Masilonyana PM	-	2	2	34	12	14	14
Bultfontein	Tswelopele PM	WML/BAR/07/2014	24	28	28	24	28	20
Dealesville	Tokologo PM	12/9/11/L886/2	26	52	38	24	24	4
Deneysville	Metsimaholo PM	-	-	-	-	-	4	2
Frankfort	Mafube PM	16/2/7/E304/C11/Z1/P342	3	4	0	0	0	6
Harrismith	Maluti-A-Phofung PM	16/2/7/C801/D2/Z1/P333 & 16/2/7/C801/D2/Z2/P343	13	18	24	24	22	4
Heilbron	Ngwathe PM	-	-	0	2	0	2	4
Hennenman	Matjhabeng PM	-	26	0	0	0	8	2
Hertzogville	Tokologo PM	-	-	-	-	-	-	14
Kroonstad	Moqhaka PM	B33/2/360/1/P36	16	8	14	16	20	42
Odendaalsrus	Matjhabeng PM	B33/2/325/6/P108	7	2	52	20	50	14
Parys	Ngwathe PM	16/2/7/C233/D1/Z1/P336	16	8	10	20	6	10
Reitz	Nketoana PM	16/2/7/C805/D4/721/P341	13	12	14	14	8	0
Sasolburg	Metsimaholo PM	12/9/11/L1905Z215440712	18	20	14	20	12	12
Senekal	Setsoto PM	B33/2/340/16/P221	-	22	18	14	22	8
Steynsrus	Moqhaka PM	B33/2/340/88/P112	-	4	10	8	22	Terrein onveilig
Theunissen	Masilonyana PM	16/2/7/C402/D3/Z1/P339	24	8	12	4	14	10
Vaalpark-oorlaaistatie	Metsimaholo	-	-	-	-	-	78	72
Viljoenskroon	Moqhaka PM	-	-	-	-	4	8	16

VRYSTAAT								
Naam van tak/vullisterrein	Municipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Welkom	Matjhabeng PM	B33/2/340/32/P85	13	12	48	36	14	8
Winburg	Masilonyana PM	B33/2/340/20/P48	54	28	32	6	4	30
Zastron	Mohokare PM	-	-	-	-	-	0	0

Aantal terreine geoudit	18	23	23	24	27	27
Totale punte	313	300	454	334	500	364
Gemiddelde nakoming (%)	17,4	13,0	19,7	13,9	18,5	13,5

WES-KAAP								
Naam van tak/vullisterrein	Municipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Albertinia	Hessequa PM	19/2/5/4/D5/1/WL0081/18 (Variasie van WMLs 19/2/5/1/D5/1/WL0057/14)	-	-	-	-	90	70
Bellville	Kaapstad-metro	19/2/5/4/A5/6/WL0050/12 (B33/2/720/213/P201)	-	90	96	90	Terrein gesluit	Terrein gesluit
		19/2/5/4/F3/2/WL0005/18 (Variasie van WML 19/2/5/1/ F3/2/WL0025/14)	-	-	30	20	22	6
Bredasdorp	Kaap Agulhas PM	16/2/7/G501/D1/Z1/P329	-	46	42	36	30	62
Clanwilliam	Cederberg PM	19/2/5/4/F2/4/WL0007/18 (Variasie van WMLs 19/2/5/1/F2/4/WL0050/14)	-	-	-	-	30	52
		19/2/5/4/B2/3/WL0041/18 (Variasie van WML 19/2/5/1/ B2/3/WL0026/14)	-	-	30	18	32	32
Gansbaai	Overstrand PM	16/2/7/G400/D24/21/P335	-	86	84	82	100	100
George	George PM	WL0683/4	52	44	44	-	48	48
Gordonsbaai-oorlaalistasie	Kaapstad-metro	E13/2/10/1-A3/193-DWLT404/10	96	-	96	98	100	96

WES-KAAP									
Naam van tak/vullisterrein	Munisipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					2023	2024
			2019	2020	2021	2022	2023		
Gouritsmond	Hessequa		-	-	-	-	-	-	74
Heidelberg	Hessequa PM		-	-	-	-	-	-	56
Hermanus	Overstrand PM	16/2/7/G501/D3/Z3/P374	-	86	88	94	100	100	98
Jongensfontein	Hessequa PM		-	-	-	-	-	-	60
Knysna Sedgefield-oorlaaistatie (groenafval en bouwmiddel)	Knysna PM		-	-	-	-	-	-	22
Knysna Old Place-oorlaaistatie (tuinvullis)	Knysna PM		-	-	-	-	-	-	12
Klawer	Matzikama PM	19/2/5/4/F3/6/WL0042/19	-	24	26	20	-	-	6
Langebaan-oorlaaistatie	Saldana PM	19/2/5/1/F4/7/WL0043/15	-	-	-	92	100	100	100
Lutzville	Matzikama PM	19/2/5/4/F3/10/WL0006/18	-	22	12	14	16	16	0
Mosselbaai (Groot Brak)	Mosselbaai PM	19/2/5/4/D6/17/WL0065/18 (Variasie van WML 19/2/5/1/D6/17/WL0084/14)	68	96	86	92	94	94	92
Mosselbaai (Sonskynvallei-oorlaaistatie)	Mosselbaai PM	EG13/2/10/1 - D6/17 - DWLT 002/09	-	-	88	92	92	92	84
Malmesbury (Highlands)	Swartland PM	19/2/5/4/F5/16/WL0030/18 (Variasie van WMLs B33/2/720/132/P67)	96	94	98	92	96	96	100
Malmesbury (Chatsworth)	Swartland PM	B33/2/900/3/5/P167	-	80	4	Gesluit	-	-	Gesluit
Malmesbury (Kalbaskraal-oorlaaistatie)	Swartland PM	-	-	-	80	88	-	-	Gesluit
Nuwerus	Matzikama PM	19/2/5/4/F3/13/WL0033/18 (Variasie van WMLs 19/2/5/1/F3/13/WL0118/12)	-	-	20	24	14	14	6
Oudtshoorn (Grootkop)	Oudtshoorn PM	B33/2/900/3/5/P167	38	48	26	54	56	56	54
Paarl-oorlaaistatie	Drakenstein PM	-	-	-	-	-	98	98	96
Riversdal	Hessequa PM	19/2/5/4/E3/10/WL0088/18 (Variasie van WMLs B33/2/800/106/S/P212)	-	-	86	86	90	90	40
Slangrivier	Hessequa PM		-	-	-	-	-	-	70

WES-KAAP								
Naam van tak/vullisterrein	Municipaliteit/verantwoordelike instelling	Lisensienommer	Nakoming (%)					
			2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stellenbosch	Stellenbosch PM	16/2/7/G203/D16/21/P331	66	96	96	94	96	88
Stilbaai	Hessequa PM	19/2/5/1/D/11/WL0060/14	-	72	88	Gesluit	-	70
Swellendam	Swellendam PM	19/2/5/4/E3/2/WL0076/18	-	-	-	Toegang geweier	-	60
		(Variasie van WMLs B33/2/800/9/S/P171)	-	-	-	-	-	-
Veldrif	Bergrivier PM	19/2/5/1/F1/14/WL0071/13	26	48	44	44	-	Tans gesluit
Vredendal	Matzikama PM	19/2/5/4/F3/17/WL0032/18	-	74	32	46	22	20
Vredenburg	Saldanha PM	19/2/5/4/F4/23/WL0034/18	-	-	-	-	94	100
		(Variasie van WMLs 19/2/5/1/F4/23/WL0050/16)	-	-	-	-	-	-
Vanrhynsdorp	Matzikama PM	19/2/5/4/F3/16/WL0044/18	-	54	38	30	10	10
Wellington	Drakenstein PM	19/2/5/4/B3/39/WL0109/17	80	68	66	62	98	100
		(Variasie van WMLs E13/2/10/1-B3/36-WL0045/10)	-	-	-	-	-	-
Witsand	Hessequa PM	19/2/5/4/B2/32/WL0126/18	-	70	58	52	82	80
Worcester	Breedevallei PM	(Variasie van WMLs B33/2/800/12/P70)	-	-	-	-	-	-
Aantal terreine geoudit			8	18	25	21	24	34
Totale punte			522	1198	1458	1234	1610	2034
Gemiddelde nakoming (%)			65,3	66,6	59,3	58,8	67,1	59,8

Bylaag B: Voldoening en nie-voldoening aan auditvereistes

Tabel 2: Aantal vullisterreine, per provinsie, wat die audit geslaag het (80% van die auditvereistes nagekom)

Provinsie	Aantal vullisterreine wat geoudit is						Aantal vullisterreine wat aan meer as 80% van die ouditvereistes voldoen						Aantal vullisterreine wat nie aan die ouditvereistes voldoen nie					
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gauteng	21	16	17	19	15	21	11	11	9	11	3	6	10	5	8	8	12	15
KwaZulu-Natal	7	8	9	9	10	10	2	1	1	1	1	1	5	7	8	8	9	9
Limpopo	12	9	11	15	14	14	4	1	1	2	2	1	8	8	10	13	12	13
Mpumalanga	25	19	21	22	22	23	2	0	1	0	1	1	23	19	20	22	21	22
Noord-Kaap	12	15	16	18	17	22	2	0	1	1	0	0	10	15	15	17	17	22
Noordwes	14	18	21	23	23	23	1	2	2	3	5	4	13	16	19	20	18	19
Oos-Kaap	6	6	7	6	8	10	2	1	0	0	2	2	4	5	7	6	6	8
Vrystaat	20	25	24	25	27	28	0	0	0	0	0	0	20	25	24	25	27	28
Wes-Kaap	9	19	27	25	25	38	4	8	12	12	14	12	5	11	15	13	11	26
Nasionale totaal	127	135	153	162	161	189	28	24	27	30	28	27	99	111	126	132	133	162

Bylaag C: Vullisterreine wat die oudit geslaag het

Tabel 3: Lys van vullisterreine wat aan 80% of meer van die ouditvereistes voldoen het

Provinsie	Munisipaliteit	Naam van vullisterrein	Punt
Gauteng	Ekurhuleni PM	Alberton (Platkop)	98
	The Waste Group (Privaat)	Bon Accord	94
	Merafong City PM	Carletonville	88
	Mogale City PM	Luipaardsvlei	90
	Midvaal PM	Meyerton	82
	The Waste Group (Privaat)	Mooiplaats	98
KwaZulu-Natal	uMhlathuze PM	Richardsbaai (Empangeni)	98
Limpopo	Greater Tzaneen PM	Tzaneen	88
Mpumalanga	Mbombela PM	Witrivier-oorlaaistatie	94
Noordwes	Madibeng PM	Brits (Hartebeesfontein)	88
	Sibanye-Stillwater / Interwaste (Privaat)	Mooinooi	96
	Tlokwe PM	Potchefstroom-oorlaaistatie	84
	Rustenburg PM	Rustenburg (Waterval)	100
Oos-Kaap	Inxuba Yethemba PM	Cradock	90
	Buffalo City-metro	Oos-Londen (Roundhill)	84
Wes-Kaap	Overstrand PM	Gansbaai	100
	Kaapstad-metro	Gordonsbaai-oorlaaistatie	96
	Overstrand PM	Hermanus	98
	Saldana PM	Langebaan-oorlaaistatie	100
	Mosselbaai PM	Mosselbaai (Groot Brak)	92
	Mosselbaai PM	Mosselbaai-oorlaaistatie (Sonskynvallei)	84
	Swartland PM	Malmesbury (Highlands)	100
	Drakenstein PM	Paarl-oorlaaistatie	96
	Stellenbosch PM	Stellenbosch	88
	Saldanha PM	Vredenburg	100
	Drakenstein PM	Wellington	100
	Breedevallei PM	Worcester	80

